

Burgemeester **Jan Hamming van** Zaanstad

4

Met andere ogen **naar je eigen wijk** kijken

7

8 lessen uit de coronacrisis

12

Relatieblad voor het sociaal domein

november 2020 * nummer 3

MOVISIES

**LEEFBAARHEID IN
KWETSBARE WIJKEN**

Expertisepunt Basisvaardigheden gestart

Verbinden, ondersteunen en versterken van organisaties die werken voor laaggeletterden. Dat is de inzet van het Expertisepunt Basisvaardigheden, een initiatief van Movisie en Stichting Lezen en Schrijven. Op 29 oktober ging het expertisepunt van start.

In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden. Er zijn veel en zeer verschillende organisaties die deze mensen ondersteunen en basisvaardigheden bijbrengen. Maar het aanbod is erg versnipperd en het is niet altijd duidelijk welke cursussen en trajecten goed werken.

Kennis ontwikkelen

Het Expertisepunt Basisvaardigheden wil daar verandering in brengen. Het stimuleert uitwisseling van kennis, verbindt organisaties en ondersteunt ze. Methodieken die goed werken krijgen een podium. Als expertise en kennis ontbreken, helpt het Expertisepunt Basisvaardigheden die te ontwikkelen.

Het Expertisepunt Basisvaardigheden werkt voor organisaties, professionals en vrijwilligers: ervaringsdeskundigen, docenten, wetenschappers, werkgevers, beleidmakers en welzijnswerkers. Het Expertisepunt Basisvaardigheden wordt de komende vierenhalf jaar mogelijk gemaakt door het programma 'Tel mee met Taal', een initiatief van de ministeries van BZK, OCW, SZW en VWS.

Kijk voor meer informatie op www.basisvaardigheden.nl.
Of neem contact op met Lou Repetur,
l.repetur@movisie.nl, 06 55440645.

Redactioneel

Sociale logica

De enorme schok die de Covid-19 crisis in ons land teweegbracht, was aanvankelijk vooral medisch en economisch van aard. Intussen wordt de sociale impact van de crisis in toenemende mate zichtbaar en ontstaan er tal van initiatieven om de gesignaleerde problemen het hoofd te bieden. Dat is broodnodig, want veel problemen van mensen, zoals werkloosheid, armoede, schulden, huiselijk geweld, sociale uitsluiting en segregatie woeden al heel lang als een veenbrand onder de oppervlakte. De Covid-19 crisis werkt als een contrastvloeiend, stelt de Zaanse burgemeester Jan Hamming in deze Movisies (p.4-6). Hij zag op meerdere fronten hoe de kansenongelijkheid in zijn stad zichtbaar werd en kwam met andere burgemeesters met een brandbrief voor het kabinet. Ook de werkgroep Halsema (zie ook p.10-11) vroeg aandacht voor de sociale impact van de crisis. Kennisontwikkeling hierover gaat onder leiding van burgemeester Paul Depla verder.

Het risico bestaat dat we doorschieten in een hulpverleningsreflex waarvan we weten dat die de samenleving uiteindelijk niet echt verder brengt. Adviseur Emmylou Aben (p.17) verwoordt dit heel treffend: 'we zijn als samenleving heel goed in repareren, maar waarom moet er eerst iets stuk?' Waar het om gaat is dat we beginnen bij de veerkracht die er in de samenleving is, óók in kwetsbare gezinnen en in kwetsbare wijken. In deze Movisies zien we veel mooie voorbeelden van deze veerkracht. En of het nu om wijken van grote steden als Den Haag, Utrecht of Rotterdam of Zaanstad gaat, of in middelgrote gemeenten als Barneveld; overal waar gemeenten aan weten te sluiten bij de logica van hun inwoners, bij wat zij belangrijk vinden in hun gewone dagelijks leven, voor hun kinderen, hun werk, hun buurt, daar zien we dat mensen zichzelf en elkaar gaan helpen.

Het is in onze complex georganiseerde samenleving geen eenvoudige opgave om de sociale logica leidend te laten zijn bij de aanpak van sociale vraagstukken. Maar we hoeven ook zeker niet vanaf nul te beginnen. Er is heel veel maatschappelijke kracht, er is bij de landelijke kennisinstututen al heel veel kennis beschikbaar over wat werkt om mensen in een kwetsbare positie (weer) onderdeel van de samenleving te laten zijn. Daarnaast is er heel veel 'doe-kracht' bij gemeentelijke - en sociaal professionals. Dat Covid-19 toch ergens goed voor mag zijn: de breed gevoelde urgentie dat nu we samen de kansen moeten grijpen om deze beweging te versnellen.

Janny Bakker-Klein, bestuurder Movisie

In dit nummer

Zaanse burgemeester Jan Hamming en de strijd tegen tweedeling in de samenleving door corona

Overlevers in Amsterdam Zuid-Oost. Interview met stadsdeelvoorzitter Tanja Jadnanansing

Hoe ga je om met personen die voor ernstige overlast zorgen?

ABCD. Leren over eigen kracht in dorpen en wijken

Jongerenwerker slaat alarm over shame sexting

Betekenisvol sociaal contact in coronatijden

GEMEENTEN

- 7 De nieuwe Omgevingswet. Met andere ogen naar je eigen wijk kijken
- 14 Wethouder Hans van Daalen over bewonersinitiatieven in Barneveld
- 22 Keuze-wijzer E-tools vernieuwd
- 23 Utrecht Overvecht krabbelt omhoog

DE PROFESSIONAL

- 12 Wat leert de coronacrisis ons als we projecten tegen het licht houden?
- 16 Allekanten: ontmoetingen van wijkbewoners in een diverse wijk
- 17 Psychisch kwetsbare bewoners hebben een betrouwbare ondersteuner nodig die de waakvlamfunctie inhoud geeft.
- 19 Buurtwijs: een schatkist vol verhalen

In een aantal artikelen in deze Movisies staan de wijken centraal. Boven alle thema-artikelen staat dit symbool:

Burgemeester Jan
Hamming en de strijd
tegen tweedeling in
samenleving door corona:

We volgen de logica van de wijk

Als gemeente zijn we vooral sociaal makelaar, stelt Jan Hamming, burgemeester van Zaanstad. 'We moeten niet op het stadhuis plannen gaan zitten bedenken. Versterk wat er in wijken gebeurt, daar komen de mooiste dingen tot stand.' Movisies sprak met Hamming naar aanleiding van het burgemeestersmanifest om de tweedeling in de samenleving – die is versterkt door corona - te verminderen.

Door: Olaf Stomp en Janny Bakker

Samen met veertien andere burgemeesters stond zijn naam onder een manifest dat hij in juni aanbood aan minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Kern van de boodschap: de coronacrisis verergerd de tweedeling in de samenleving tussen arm en rijk en daar moeten we snel iets aan veranderen. Jan Hamming is burgemeester van Zaanstad en kende de schrijnende verhalen volop uit zijn eigen stad. Mensen die met torenhoge schulden dreigen te komen zitten, kinderen uit kwetsbare gezinnen die buiten beeld raken van hulpverleners en onderwijzers, jongeren die afglijden naar de criminaliteit. Tijd voor het luiden van de alarmklokken en dat gebeurde dus in juni in eendrachtige samenwerking met collega's uit andere steden.

Contrastvloeistof

Inmiddels is er een antwoord van de minister op het manifest, verwoord in een brief aan de Tweede Kamer (zie kader op pag. 6). Gemeenten krijgen extra geld voor bijvoorbeeld werkloosheidsbestrijding, tegengaan van schulden, onderwijs en de opvang van daklozen. Hamming: 'De oproep is om dat te steken in de versterking van kwetsbare wijken en dat is ook wat we gaan doen.'

Al in december vorig jaar, toen Covid-19 zich nog niet manifesteerde, wees het kabinet in samenspraak met gemeenten in het land zestien wijken aan die in aanmerking komen voor stedelijke vernieuwing. Hamming: 'Stedelijke vernieuwing nieuwe stijl wel te verstaan, met een zogenaamde 3-D aanpak: een sociale aanpak zoals Vogelaar dat deed. Een ouderwetse fysieke herstructurering van wijken. En de derde pijler is het tegengaan van ondermijning*.' Corona werkte als contrastvloeistof in deze al kwetsbare wijken, stelt de Zaanse burgemeester. 'Je ziet op alle fronten hoe corona verdiepend werkt in kansengelijkheid. De werkloosheid liep in Zaanstad door corona in de kwetsbare wijken op met 30 procent.' En frustrerend om de terugval te zien die corona tot gevolg had, stelt Hamming. Concreet voorbeeld: de

pizzakoerier die zijn baan verloor en weer drugskoerier werd om toch in zijn onderhoud te kunnen voorzien.

Intensief begeleiden

Hamming schetst met een voorbeeld hoe het extra geld van het Rijk zijn gemeente in staat stelt om zicht te blijven inzetten voor bewoners. Mensen die zich al in een positie bevonden waar de klappen vielen. 'Vorig jaar hebben we voor wijken in Zaandam-Oost tot doel gesteld om 250 van de twaalfhonderd mensen die in de bijstand zitten, intensief te begeleiden naar werk. Daarmee zijn we succesvol geweest. De verleiding is nu heel groot, in crisistijd met corona, om de mensen die kortgeleden hun baan verloren te helpen. En om die moeilijke groep maar te laten zitten. Dat laatste gaan we niet doen, we blijven ons inzetten voor hen met dat extra geld. We helpen mensen aan een nieuwe toekomst. Mensen die soms als twintig jaar in de bijstand zaten.'

Sterkere vuist

'Alternatieven bieden. Werk. Bijvoorbeeld met wat we 'Aan de bak-banen' noemen. Dat is Hammings antwoord op de vraag wat te doen om te zorgen dat bepaalde jongeren niet terugvallen in de criminaliteit zoals hij eerder stelde. 'Maar met corona is dat dus lastiger geworden. Het aantal banen droogt op in de horeca, op Schiphol... Toch proberen we het.'

Dwingt corona ons om anders naar werk te kijken nu er onmiskenbaar minder banen zijn? Mensen een basisinkomen bieden en hen in de gelegenheid stellen om zelf activiteiten te ondernemen die de >>

Over Jan Hamming

Jan Hamming (PvdA) is sinds 2017 burgemeester van Zaanstad. Daarnaast is hij onder meer voorzitter van de Raad van Toezicht van Movisies.

samenleving verder helpen? Vrijwilligerswerk, mantelzorg. Hij staat er open voor. 'Alles is mogelijk – er is momenteel een discussie gaande in de gemeenteraad over een basisinkomen. En in meerdere van de vijftien steden is er bereidheid om experimenten hierover aan te gaan. Dat maakt dat je naar het Rijk een sterkere vuist kunt maken. En kunt zeggen: "pas de wet- en regelgeving aan om dit mogelijk te maken".'

Veerkracht

Hoe staat het met de veerkracht in de kwetsbare wijken in Zaanstad, hoe versterk je die? 'Wat we nodig hebben is allereerst om de beste voorzieningen in de zwakste wijken tot stand te krijgen. Dat is nu nog zeker niet het geval. De zwakste scholen bijvoorbeeld, staan in de zwakste wijken. Daar is echt nog een kentering nodig. Dat geldt ook voor buurtvoorzieningen. De wijken zijn toe aan een mooi nieuw buurthuis waar van alles gebeurt. Wat er nu staat is oud en krakkemikkig.

De beste voorzieningen moeten in de zwakste wijken staan

'Een tweede wat nodig is, omdat de bevolkingssamenstelling van de wijken eenzijdig is, dat er ook andersoortige dan alleen sociale huurwoningen komen. Wel met de garantie dat bewoners zelf beter door kunnen stromen in de wijk. Wat nu gebeurt is dat als het mensen wat beter gaat, ze uit de wijk verdwijnen. We proberen met de woningcorporaties plannen te bedenken hoe je mensen in de wijk houdt die er een binding mee hebben. Een wooncarrière in eigen buurt mogelijk maken. Dat is belang-

Het burgemeestersmanifest en het vervolg

In de brief aan de Tweede Kamer schrijft minister Ollongren de signalen van de burgemeesters en die van de tijdelijke werkgroep van Halsema (zie pag10-11) te onderschrijven. Er is inmiddels actie ondernomen, stelt ze. Daarbij ligt de focus op zestien stedelijke vernieuwingsgebieden. Tienduizend in het sociaal domein werkzame professionals krijgen de komende tijd extra ondersteuning om via de doorbraakmethode jaarlijks honderdduizend huishoudens met ingewikkelde problemen te helpen. En gaan gemeenten sneller kwetsbare groepen, zoals dak- en thuislozen, arbeidsmigranten, jongeren die jeugdhulp verlaten en mensen met verward gedrag. Ook komen er maatregelen om schuldenproblematiek en onderwijsachterstanden aan te pakken en (langdurige en jeugd)werkloosheid zo veel mogelijk tegen te gaan.

De komende maanden, zo schrijft Ollongren, moeten uitwijzen of aanvullende maatregelen nodig zijn. In het voorjaar van 2021 informeert ze de Tweede Kamer over de voortgang.

rijke om de sociale cohesie te versterken van zo'n wijk. Nu is er weinig binding vanwege de grote doorstroom. Er is weinig commitment. Mensen zeggen: "wat maakt het mij uit dat er rotzooi is op straat want het is toch mijn wijk niet." Dat willen we proberen te veranderen.'

Wat ook belangrijk is, voegt hij toe, is dat de gemeente ook als handhaver zichtbaar aanwezig is en blijft. 'Normen stellen. Mensen die zich niet gedragen aanspreken. We moeten bij overlast blijven uitdragen: dit soort gedrag tolereren we niet.'

Logica van de wijk

Hoe betreft Zaanstad bewoners in deze wijken bij plannen? Hoe komen die plannen überhaupt tot stand? Hamming: 'Ons motto bij alles wat we doen is: we volgen de logica van de wijk'. Het begint met in contact zijn met inwoners en vandaaruit de juiste maatregelen nemen. Het start niet met het schrijven van nota's op het stadhuis. We hebben twee medewerkers de wijken ingestuurd en gevraagd: haal op wat bewoners vinden

wat er moet gebeuren. Daar kwamen drie heldere antwoorden op: Help onze kinderen. Pak de werkloosheid aan. Handhaaf. Daar zijn we mee aan de slag gegaan. Alles wat we doen komt voort uit de initiatieven van de bewoners. Dat is de logica van de wijk. De gemeente is vooral sociaal makelaar.' Die werkwijze is niet altijd eenvoudig voor beleidsprofessionals van de gemeente, geeft hij eerlijk toe. 'Dan is er bijvoorbeeld de angst voor precedentwerking. "Als we het hier zo doen moet het overal zo." Het is knokken om zo te werken.'

Hij zegt versted te zijn van de veerkracht in de kwetsbare wijken. 'Ik ben allerlei ouderavonden langsgegaan om te vertellen over het belang van extra schooltijd in tijden van corona. Wat ik dan zie is dat er heel veel sterke ouders zijn.' Als voorbeeld noemt hij Fatima die na afloop van school met kinderen door de wijk gaat om zwerfafval op te ruimen. En op andere momenten op de barricaden staan om zaken voor elkaar te krijgen.

'Er wonen fantastische mensen in die wijken, mensen die heel veel kunnen en weten. Er ligt een goudmijn. Daarvan beter gebruik maken, ook dat is volgens mij de logica van de wijk.'

* Ondernijning: vermenging van de onderwereld en de bovenwereld, de sluipende bedreiging van de integriteit van het openbaar bestuur, overheidsambtenaren en bedrijfsleven, bedreigde bestuurders en ambtenaren, afpersingspraktijken, de innesteling van criminele fenomenen in buurten en woonwijken of het ontstaan van 'vrijplaatsen (Bron: politie).

Rol kennisinstituten

Jan Hamming benadrukt het belang van een 3D-aanpak: sociaal, ruimtelijk en ondernijning. Hij zegt het toe te juichen als kenniscentra met deze verschillende expertises de handen ineenslaan om kennis rond initiatieven rond de gevolgen van corona in buurten en wijken te bundelen. 'Deel de kennis uit veel gemeenten die beschikbaar is over werkzame initiatieven. Sla de handen rond die thema's ineen.' Meer samenwerking tussen bijvoorbeeld Platform 31 (ruimtelijk) en Het Centrum voor Veiligheid en Criminaliteitspreventie, CCV (ondernijning), Movisie (sociaal), zou Hamming een heel goed idee vinden. Inmiddels, sinds de zomer van 2020, werkt Movisie samen met Platform 31, CCV, LSA (Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners) en LPB (netwerkgorganisatie van en voor professionals in de wijkaanpak) aan de leefbaarheid en veiligheid in wijken. De samenwerking is tot 2022 en mogelijk tot 2025.

Met andere ogen naar je eigen wijk kijken

Door: Jessica Maas

Integraal en in dialoog. Het zijn centrale termen in de nieuwe Omgevingswet. Gemeenten moeten bewoners en ondernemers betrekken bij hun omgeving. De methodiek van een Omgevingsworkshop helpt.

Natuurlijk deden Janneke de Wit (73) en Jaap van Duyn (64) mee aan de wandeling door Rubroek en Oud-Crooswijk. Allebei zijn ze betrokken Rotterdammers, actieve buurtbewoners, bekende gezichten in de wijk. 'Als vrijwilliger weten ze je altijd wel te vinden', stelt Janneke in onvervalst Rotterdams. Van Duyn, actief

in de bewonersvereniging Rubroek, is hier geboren en getogen. 'Mensen vinden altijd van alles van deze wijk, maar dit is wel mijn thuis.' Het grofvuil en het zwerfafval is voor hem een terugkerende ergernis. 'Daar is niet tegenop te poetsen. Sommige bewoners hier weten niet eens waar ze met het grofvuil heen moeten.' >>

OMGEVINGSWALKSHOP OUD CROOSWIJK EN RUBROEK

Kortom: twee bewoners die zeker hun zegje willen doen over de wijk en die weten hoe de wijk seniorvriendelijker kan. Hoe kunnen ouderen hier zo lang mogelijk prettig en zelfstandig wonen? Wat voor voorzieningen zijn er in de wijk nodig? Het is een opgave waar veel gemeenten in Nederland voor staan. Om zowel professionals als huurders en buurtbewoners vroegtijdig bij de plannen te betrekken, besloot de Rotterdamse woningcorporatie SOR een Omgevingswalkshop in te zetten.

Samenwerking

De Omgevingswalkshop is ontwikkeld door ingenieurs- en adviesbedrijf Royal Haskoning DHV en JSO, een adviesbureau binnen het sociaal domein. Steeds meer gemeenten zijn, met het oog op de Omgevingswet, op zoek naar manieren om het fysiek en sociaal domein meer te vervlechten. En dat is zeker in kwetsbare wijken hard nodig. Uit het onderzoek 'Veerkracht in het corporatiebezit' (2020) van brancheorganisatie Aedes blijkt dat de leefbaarheid in veel kwetsbare wijken

Tijdens de walkshop zie je een ambtenaar op zijn hoofd krabben

hard achteruitgaat. Zowel wetenschappers als woningcorporaties wijzen er in het rapport op dat een combinatie van fysieke en sociale ingrepen de grootste kans op succes biedt. Dus die samenwerking is ook noodzakelijk om het tij in oude wijken te keren.

Blokje om

En dat is een enorme opgave. De wereld van ruimtelijke ordening, projectontwikkeling, vastgoed en stadsbeheer ziet er heel anders uit dan de wereld van 'sociaal', waar termen als zelfregie en maatwerk over de tafel gaan. 'Andere types, andere taal', weten Vincent Kokke en Wouter Kroes, adviseurs bij JSO.

Zij brengen die werelden graag samen. Aan tafel op het gemeentehuis maar ook tijdens de Omgevingswalkshop. En niet alleen professionals uit het fysieke en sociale domein wandelen mee, dat doen ook de buurtbewoners. Kokke: 'Deze walkshop is veel meer dan een gezamenlijk blokje om. We proberen juist de systeemwereld met de leefwereld te verbinden en gaan op zoek naar de achterliggende waarden van een bepaald gebied.'

Bewoners centraal

Een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet is namelijk ook bewonersparticipatie. Geen nieuw fenomeen, bewoners worden immers al op allerlei manieren door gemeenten of ontwikkelaars bij plannen betrokken. Maar in de nieuwe wet is nu ook vastgelegd dat gemeenten 'vroegtijdig' met bewoners en ondernemers moeten samenwerken. En er geldt een motiveringsplicht. Gemeenten moet duidelijk aangeven hoe bewoners zijn betrokken, wanneer en wat er achteraf met de resultaten is gedaan.

We willen niet alleen de usual suspects hebben

10 stappen

De methodiek van de Omgevingsworkshop omvat 10 stappen. Eerst worden de omgeving en de zogeheten stakeholders in kaart gebracht. Kokke, in het verleden opbouwwerker, weet vaak al snel boven water te krijgen wat er speelt in een wijk, wie de belangrijke sleutelfiguren zijn, wie de gebruikers van de wijk zijn en wat de toekomstige opgaven inhouden. Vervolgens worden de gemeentelijke plannen geanalyseerd en sluiten collega's van zowel het fysieke als het sociale domein aan. 'Dat zijn ze niet gewend, ze spreken vaak een andere taal.' Vervolgens worden buurtbewoners benaderd en voorbereid. Kroes: 'We willen niet alleen de usual suspects hebben, mensen die altijd met dezelfde stokpaardjes komen. Nee, we zoeken mensen die kunnen luisteren naar de ander, die zich niet vastgraven in hun eigen loopgraven. Het voeren van de dialoog is cruciaal voor participatie.'

Wandeling

Om de deelnemers tijdens de wandeling anders te laten kijken, worden ze gevraagd specifiek op een bepaald aspect van de wijk te letten. De wijkagent let bijvoorbeeld op de speelgelegenheden, de ambtenaar van bouwen kijkt met de ogen van een fitte senior rond. Wat valt hem of haar nu op? Ook krijgen de wandelaars het verzoek onderweg andere buurtbewoners te interviewen over de wijk. Kroes: 'Dit levert bijzondere gesprekken op. De vorige keer ging een oudere mevrouw in gesprek met een dakloze meneer in een park. Maar je ziet een ambtenaar op z'n hoofd krabben, die moet toegeven dat het toch niet overal schoon, heel en veilig is.'

Den Haag

Adviseur Job van den Berg van Royal Haskoning DHV is te spreken over het instrument. Zijn organisatie onderzocht samen met JSO voor de gemeente Den Haag de Haagse omgevingswaarden. Hier is de workshop ingezet bij de herontwikkeling van het Zuiderpark. 'Ik vind het boeiend om mensen met een andere blik naar mijn werk te laten

kijken. En we slaan zo een paar vliegen in een klap. Je zorgt voor verbinding met de buurt én binnen de gemeentelijke organisatie. Dat is precies waar de Omgevingswet over gaat: dialoog. Het is heel goed om eens informeel te gaan wandelen.'

Gedoe

In Den Haag wandelden naast ambtenaren en buurtbewoners ook de exploitant van een winkelcentrum en de initiatiefnemer van een jaarlijks evenement mee door het Zuiderpark. 'Ik weet dat buurtbewoners bij het park zeiden: heel mooi al die voorzieningen in het park, maar hoe vind ik hier m'n weg? Waar is de bewegwijzering? En die bleek inderdaad te ontbreken. Had niemand aan gedacht. Dat zorgt vervolgens wel voor wat gedoe op het gemeentehuis. Daar moet dan ineens budget voor worden vrijgemaakt.'

Klopt het beeld?

De opbrengsten van elke workshop worden door JSO - samen met de deelnemers - vertaald naar zogeheten gemeenschappelijke omgevingswaarden: fysiek en sociaal. Over afval, parkeren, speelvelden, over participatie en inclusie. Kokke: 'We gebruiken hier het Kwadrant sociale kwaliteit, een handig kader om de dialoog tussen de leef- en systeemwereld te voeren. Vervolgens is het zaak om deze waarden ook met ander buurtbewoners in de wijk te bespreken. Klopt dit beeld? Worden deze waarden in de wijk breed gedeeld? Herkent een ouder met een migratie-achtergrond zich hier ook in? En wat kunnen buurtbewoners zelf oppikken? Vervolgens leiden de opbrengsten tot een concrete actie-agenda voor zowel de korte als de lange termijn. In Crooswijk ontstond bijvoorbeeld het idee voor een 'ommetje', een wandeling door de wijk die een aantal groene plekken met elkaar verbindt. Kokke: 'Het is belangrijk dat de gemeente en andere partners hier vervolgens echt mee aan de

slag gaan en de buurt blijven betrekken en informeren.'

Gouden bergen

En dat is, zo benadrukken Van den Berg en de adviseurs van JSO, cruciaal bij alle vormen van participatie. Neem de burger serieus. Kokke: 'Bewoners zijn vaak kritisch, ze hebben soms niet zo heel veel vertrouwen in de gemeente. Die weerstand merken wij ook. Het is belangrijk om als lokale overheid dit vertrouwen te herstellen. En dat kan alleen door helder te zijn. Wat kan wel, wat kan niet en wanneer? Beloof geen gouden bergen.'

Dat is precies waar de Omgevingswet over gaat: dialoog

Van den Berg: 'Veel is afhankelijk van de gemeentelijke organisatie, van de mensen in de uitvoering. Zij moeten kunnen doorpakken. Soms door de wethouder er vroegtijdig bij te halen. De reputatie van de gemeente is niet overal even goed, dus het is niet vreemd dat bewoners sceptisch zijn.' Zo ook Janneke de Wit in Rotterdam. Ze heeft met plezier meegedaan aan de workshop, maar blijft kritisch. De Wit: 'Ik heb interessante mensen ontmoet. Maar weet je, ik heb hier in de wijk al zoveel mooie plannen en beloftes gehoord, eerst zien dan geloven.'

Meer informatie: Daan de Bruin (d.debruin@movisie.nl, 06 55 44 05 28).

Omgevingswet 2022

De Omgevingswet, die in 2022 van kracht wordt, bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving.

De Omgevingswet zegt over participatie: 'Het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden [...] bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit'. Met belanghebbenden bedoelt de wet: burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden.

Tanja Jadnanansing, stadsdeelvoorzitter Amsterdam Zuidoost

'Wij zijn in Zuidoost overlevers'

Tanja Jadnanansing is voorzitter van het stadsdeel Amsterdam Zuidoost. Hoe kijkt zij aan tegen de impact van corona op 'haar' bewoners?

Door: Olaf Stomp

Als Movisies haar spreekt, is het nazomer en is de tweede coronagolf nog niet uitgelopen. Jadnanansing: 'Ik kan natuurlijk niet in een glazen bol kijken, maar het is fijn om te zien dat we hier nog steeds oog hebben voor elkaar.' Ze is zeer te spreken over de onderlinge verbondenheid en de solidariteit in haar stadsdeel sinds de coronacrisis in het voorjaar losbarstte.

En nee, ze wil er niets van weten dat er barsten en scheuren zouden zitten in die solidariteit met het voortduren van de crisis.

Schiphol

De stadsdeelvoorzitter vertelt over 'hartverwarmende initiatieven' van bewoners. Mensen die voor elkaar koken en

▼ Lokale ondernemers sloegen de handen ineen bij de productie van mondkapjes. (Beeld niet uit Amsterdam Zuid-Oost).

afhaalmaaltijden voor elkaar verzorgen. Ze vertelt over lokale ondernemers die de handen ineensloegen bij de productie van mondkapjes toen die nog schaars waren. ‘Misschien is dit typisch iets voor Zuidoost. Wij zijn overlevers.’ Natuurlijk, ze is ook bezorgd over de ontwikkelingen en wat die voor bewoners in kwetsbare situaties betekenen. ‘Er wonen hier relatief veel mensen die op Schiphol werken van wie velen hun baan kwijt zijn. De ontslagen die zullen vallen, dat gaat nu gebeuren.’ Tegelijkertijd ziet ze het ook als een plicht om als bestuurder optimistisch te blijven. ‘Wat hebben mensen eraan als ik de moed verlies? Maar ik wil het ook niet mooier maken dan het is.’

Stadsdeelbestuur

Volgens haar heeft het stadsdeelbestuur vooral een faciliterende rol als het gaat

Mensen weten elkaar in Zuidoost razendsnel te vinden

om hoe je de sociale impact van corona het hoofd kan bieden. ‘Met de beperkte middelen die we hebben als lokale overheid proberen we ondersteuning te bieden. Je moet niet zelf dingen gaan organiseren en verzinnen. Als mensen uit het stadsdeel aangeven wat er nodig is, kunnen we daarbij aansluiten als dat kan. We willen initiatieven versterken. Dat gaat de ene keer beter dan de andere, dat zeg ik er eerlijk bij.’ De kracht van haar stadsdeel? ‘Dat mensen elkaar hier razendsnel weten te vinden. Daar is namelijk al een infrastructuur voor. De gebedshuizen spelen daar bijvoorbeeld een rol bij. En ook via allerlei maatschappelijke initiatieven komt veel moois tot stand.’

K-Buurt

Jadnanansing noemt als voorbeeld het bewonersinitiatief Hart voor de K-Buurt. Dat is een brede coalitie van Amsterdammers uit de K-buurt bij metrostation Kraaiennest die zich met allerlei acties inzetten voor participatie en sociale cohesie. Toen in het voorjaar corona uitbrak, bleken flats in die buurt een bron van infectie voor het coronavirus. Dat kwam onder meer doordat de toegangsdeuren, liften en liftknoppen door vele handen werden aangeraakt. Dit zette het bewonerscollectief aan om stickers te maken om mensen op het gevaar te wijzen. In 2 uur tijd zijn stickers door vrijwilligers bij alle toegangsdeuren en liftknoppen in alle grote flats geplakt. Verder zijn er posters gemaakt die via Facebook maar liefst 3000 keer gedeeld werden.

Nieuwe coalities

Jadnanansing zegt het mooi te vinden dat in haar stadsdeel verschillende domeinen elkaar hebben weten te vinden. Bedrijven, onderwijs en bewoners bijvoorbeeld. Zo heeft de ING – in Zuidoost gehuisvest – in de beginperiode van corona tablets beschikbaar gesteld. Ze waren speciaal voor de kinderen en jongeren die daar thuis niet over beschikken en een tablet

nodig hebben om de lessen te volgen. ‘Een ander voorbeeld is het project ‘Zuidoost werkt’. Dat is een prachtig project maar toen kwam corona. We hebben samen met uitzendbureau Randstad gekeken: waar zitten nog banen en wat is er aan versnelde opleidingen en cursussen nodig om mensen daarvoor klaar te stomen? Ook de Hogeschool van Amsterdam en het ROC denken en werken daarin mee. Zij zitten ook in Zuidoost. Ja, zo ontstaan mooie coalities.’

Werkgroep Halsema

Mei 2020 biedt Femke Halsema, voorzitter van de tijdelijke werkgroep sociale impact van de coronacrisis, het eindverslag aan premier Rutte aan. De werkgroep heeft een analyse gemaakt van de sociale gevolgen van de coronacrisis. De werkgroep ziet 3 actiepunten voor de overheid:

1. Ontferm je over nieuwe en bestaande kwetsbare groepen.
2. Versterk de samenwerking tussen overheden en lokale coalities.
3. Geef mensen en in het bijzonder jongeren regie over hun eigen leven en een grotere stem bij de besluitvorming over hun toekomst.

Het verslag is te vinden op vng.nl.

De werkgroep Halsema krijgt een vervolg (zie ook kader bij artikel p.4-6).

Zonder je eigen yoga-juf gaat het niet... en andere lessen uit de coronacrisis

Wat leert de coronacrisis ons als we projecten tegen het licht houden? Movisie en Platform31 analyseerden 16 projecten: 7 praktijksituaties uit 'Wij in de wijk' van Movisie en 9 initiatieven uit 'De kracht van het gewone' van Platform31. Lees hier de 8 lessen.

Door: Radboud Engbersen (Movisie), Lou Repetur (Movisie), Jochem Heemskerk (Platform31), Lydia Sterrenberg (Platform31)

1 Fysieke ontmoetingen zijn onmisbaar
Fysieke ontmoetingen blijven onmisbaar voor contact. Deze les uit 'Wij in de wijk' wordt keer op keer bevestigd. Er zijn groepen die je met online communicatie niet kan bereiken. De Nationale Ombudsman wees eerder op de risico's van vergaande digitalisering. Nederland telt ongeveer 2,5 miljoen laaggeletterden van 16 jaar en ouder. Grote aantallen Nederlanders bezitten weinig computervaardigheden. Om die reden zijn tijdens corona bij buurtinitiatieven telefooncentrales of belcirkels ingericht, zodat mensen met elkaar kunnen bellen. Buurtbewoners zijn ook thuis opgezocht. Zo nodig werden balkongesprekken gevoerd en gingen initiatiefnemers de straat op met borden waarop stond: 'Hoe gaat het met u?'

Het begint allemaal met de vraag: hoe gaat het met je?

We leren dat ook de fysieke ontmoetingsplaatsen cruciaal zijn. Het buurthuis was dicht, zo ook het café, het dagactiviteitencentrum, de sportclub, de kerk, de moskee en alle scholen. We ontdekten het belang van buitenruimten: parkjes, pleintjes, plantsoenen, trapveldjes, speelplaatsen, buurttuinen en stoepen. Het liefst nabij, toegankelijk, zonder drempels. In coronatijd zijn we massaal aan de wandel gegaan. Het buurtommetje is ontdekt, er werden activiteiten als de plantsoenbingo georganiseerd. Vrijwilligers ontploten zich

als wandelmaatjes en zo kwamen we toch face-to-face met elkaar in contact. Buiten werd het nieuwe binnen. Maar nu de herfst aanbreekt, weten we dat investeringen in kleinschalige, nabije ontmoetingsplaatsen voor gezelligheid, activiteiten en contact ontzettend belangrijk zijn.

2 Online ontmoetingen blijken heel belangrijk
De coronacrisis heeft een enorme impuls gegeven aan de online communicatie. We zien het terug in het onderwijs, de zorg en de hulpverlening, maar ook in onze projecten. Voor veel jongeren is de onlinewereld hun natuurlijke biotoop, maar ouderen hebben hier grote inhaalslagen gemaakt. Bovendien blijkt online communicatie een enorme emancipatoire kracht voor mensen met een beperking: lichamelijk, verstandelijk, auditief. Bovendien: tijdens de coronacrisis was online vaak het praktische punt waar hulpvragen werden verzameld en hulpvragen zich konden melden. Facebook werd benut, besloten chatgroepen zijn ingericht. Mensen spraken elkaar in chatgroepen moed in, sleepten elkaar door de quarantaine en lockdown, maar wisselden ook recepten uit. We hebben offline contacten zich online zien verdiepen, maar ook het omgekeerde: sommige mensen kwamen op Facebook meer los dan in een fysieke groep.

3 De belangrijkste vraag blijft: hoe gaat het met je?
'Hoe gaat het met je?' is misschien wel de belangrijkste vraag in de sociale basis, zeker in coronatijd waarin veel mensen zich eenzaam en geïsoleerd voelen. Door met die vraag te beginnen,

maak je contact. Je geeft de regie over het gesprek uit handen aan de ander. En het belangrijkste: je laat hem of haar als eerste aan het woord. In veel van de projecten die we analyseerden, is deze beginvraag gesteld. Vervolgens is het de opgave om daar als sociale basis adequaat bij aan te sluiten. De coronacrisis laat zien dat we snel en efficiënt zaken kunnen regelen, maar met deze ogenschijnlijk simpele vraag begint ons werk.

4 Zonder de eigen yoga-juf gaat het niet
In coronatijd werd de grote rol van vertrouwde professionals duidelijk, mensen waar je een relatie mee opbouwt. Yogalessen via de publieke omroep? Het is maar de vraag of veel mensen hadden meegedaan als dit was georganiseerd. We zien dat ouderen tijdens de lockdown de lessen volgden die hun eigen yoga-docent online had gezet. Met na afloop een babbeltje met hun docent en hun klasgenoten in een online omgeving waar je elkaar kent: 'Where everybody knows your name'.

5 Het belang van lichtheid, vrijblijvendheid en plezier
De projecten leren ons dat we ervoor moeten waken buurtinitiatieven te verzwaren met grote woorden als sociale cohesie, empowerment en het versterken van lokale democratie. Zeker in de communicatie met buurtbewoners schrikt dat af. Buurtbewoners zijn bereid actief te worden in buurtinitiatieven, maar wel als ze een zekere vrijblijvendheid voelen. We willen, moeten en eisen vaak veel van hen in onze buurtprojecten. Het alleenstaande-moe-

▲ *Fysieke ontmoetingen blijven onmisbaar voor contact.*

derproject had baat bij een dagje naar een pretpark met de kinderen erbij. Zo leerden ze elkaar kennen, het gaf energie en serieuze gespreksonderwerpen kwamen die dag bijna vanzelf aan de orde. De les: het realiseren van welzijnsdoelstellingen is een bijproduct van plezierige activiteiten. We moeten de kunst van het creëren van aanleidingen beter in de vingers krijgen.

6 De sociale basis is gebaat bij 'animateurs'

Het belang van lichtheid, vrijblijvendheid en plezier geldt zeker bij al die initiatieven die gericht zijn op het stimuleren van overbruggende contacten tussen verschillende groepen buurtbewoners. We leerden vorig jaar al bij de eerste Wij in de wijk-projecten dat lichte contacten – een groet, een praatje, een eerste blik van herkenning – serieus genomen moeten worden. Ze kunnen het startpunt zijn van verder contact en heel belangrijk: het minder anoniem maken van de eigen woonomgeving. Maar om deze contacten te stimuleren, hebben we een infrastructuur van uitnodigende plekken nodig, binnen en buiten. Plus wat in Frankrijk in het buurtwerk 'animateurs' wordt genoemd: methodisch onderlegde professionals die bijvangst weten te organiseren met plezierige activiteiten in plaats van met loodzware vergaderschema's.

7 De ogen en oren van de sociale basis zijn onmisbaar

De oren en ogen, de antennes van de sociale basis, blijken onmisbaar. De buurtwerkers weten waar de eenzame weduwnaar woont en waar de autistische jongen zijn dagen vult met gamen. Tijdens corona zorgden ze ervoor dat laptops voor thuisonderwijs en voedselpakketten bij de juiste personen terechtkwamen en dat geïsoleerde buurtbewoners werden opgezocht. Hun informatie gaf gemeenten inzicht in hulpvragen. Hebben ze de mensen bereikt die onze hulp het meest nodig hadden? Dat is moeilijk te bewijzen, maar buurtorganisaties hebben wel de lokale solidariteit georganiseerd en als intermediair gefungeerd tussen gemobiliseerde hulptroepen en hulpvragen van bewoners. Ze bezochten ook als eerste hun 'vaste klanten'. We leerden dat die autistische jongen ook in de toekomst zich niet gemakkelijk uit zichzelf in online- of offline-situaties zal begeven. Daar heeft hij iemand bij nodig. Een sociale basis-organisatie kan daarin bemiddelen.

8 Geef de sociale basis de ruimte en versnel de bureaucratie

We stonden ervan versteld hoe snel het Rijk en de gemeenten financiële ondersteuning boden aan zzp'ers en ondernemers. De bureaucratie bleek te

kunnen versnellen. Op sociaal gebied zagen we hetzelfde. De gemeente als opdrachtgever gaf organisaties in de sociale basis ruimte voor eigen initiatief. Vertragende bureaucratische besluitvorming viel weg. Mondelinge afspraken waren vaak voldoende, want snel handelen was geboden. Met de opdracht 'organiseer iets voor kwetsbare kinderen thuis' gingen organisaties in de sociale basis meteen aan de slag. Betrokkenen in de uitvoering bleken met deze ruimte professioneel om te kunnen gaan. Deze vorm van gemeentelijk opdrachtgeverschap is de moeite waard om straks niet direct weer te verlaten. Mogelijk kan meteen ook de gangbare tijdrovende en vaak gedetailleerde verantwoordingsystematiek versimpeld worden. De initiatiefnemers die Platform31 sprak, zijn niet bang voor de verantwoording aan het einde van het jaar. Ze verwachten door het verkregen vertrouwen en de opgebouwde werkrelaties geen moeilijke evaluatiegesprekken. Een beschrijving van hun inspanningen, aangevuld met relevante data en buurtverhalen, kan volstaan.

Meer informatie: Kijk op [movisie.nl/](https://www.movisie.nl/) wijndewijk en op platform31.nl/ de-kracht-van-het-gewone.

Wethouder Hans van Daalen van Barneveld

'Onze gemeente is rijk aan bewoners-initiatieven'

Hardrijders, rondhangende jongeren, hondenpoep. Als het gaat om leefbaarheid zijn de problemen in de Gelderse gemeente Barneveld vrij overzichtelijk, vindt wethouder Hans van Daalen. 'Maar vergis je niet, ook wij hebben onze zorgen.'

Door: Marc Engberts

Met bijna 60 duizend inwoners is het centraal gelegen Barneveld een middelgrote gemeente. Rondom het dorp Barneveld liggen de kernen Voorthuizen, Kootwijkerbroek, Garderen, Stroe, Terschuur, Zwartebroek, De Glind en Kootwijk. Kernen met van oudsher een sterke eigen identiteit en een goed ontwikkeld verenigingsleven. Verder kent Barneveld 60 recreatieparken. Hans van Daalen, al ruim 10 jaar namens de ChristenUnie wethouder, kent Barneveld door en door. Hij is bestuurlijk verantwoordelijk voor het sociaal domein, verkeer en vervoer, volksgezondheid en water en klimaat. In zijn vorige zittingsperiode had hij sport in zijn portefeuille.

Wat is Barneveld voor gemeente?

'Barneveld is een stabiele gemeente, ook als je het hebt over leefbaarheid. Landelijke cijfers laten zien dat wij goed scoren. Er zijn niet voor niets veel mensen uit de Randstad die hier komen wonen. Als je mij vraagt naar problemen met leefbaarheid dan denk ik in eerste plaats aan verkeersoverlast. Je legt ergens een drempel neer omdat er te hard gereden wordt. Vervolgens komen de omwonenden klagen omdat de drempel zo'n lawaai maakt en ze daar wakker van worden.'

Kleine problemen?

'Soms is er meer aan hand. Kijk, hier in Voorthuizen hadden wij plannen met windmolens. Actiegroepen kwamen daar fel tegen in het geweer. Als ze inspraken bij de commissie dan gebeurde dat lang niet altijd op een vriendelijke manier. Geregeld verschijnen er gepeperde stukken over windenergie in de krant. Die windmolens houden de gemoederen behoorlijk bezig. Ook in Kootwijk, midden op de Veluwe, raken de gemoederen geregeld verhit. Al tientallen jaren worden daar paardenevenementen georganiseerd. In die omgeving zijn nieuwe mensen komen wonen, deels uit de Randstad. Ze zijn gekomen voor hun rust, maar ze ervaren lawaai-overlast van die paardenevenementen. Dat leidt tot problemen, met rechtszaken, advocaten en mediation die niet lukt.'

Wat doet de gemeente?

'Enkele jaren geleden hebben wij een beleidsplan opgesteld met de aanpak. Mensen voorop, is de titel. Uitgangspunt is dat mensen in principe verantwoordelijk zijn voor hun eigen omgeving. Als dat niet volstaat, kijk je om je heen welke organisaties een rol kunnen spelen. Pas in de derde plaats is er de gemeente, als vangnet. De bal ligt dus in eerste instantie bij de inwoners

en de organisaties. Een voorbeeld is de totstandkoming van een buurtkamer in de wijk Zuid 3. Het wijkplatform gaf aan: we hebben helemaal geen buurthuis, geen ontmoetingsplek. Toen er ook nog eens een school werd afgebroken waar ze wel eens samenkwamen, hebben wij met de woningstichting een woning beschikbaar gemaakt die nu als buurtkamer functioneert. Het initiatief lag bij de mensen uit de wijk, de gemeente heeft het gefaciliteerd. Wij nemen de huur voor onze rekening, zij houden de tent draaiende.'

Welzijn zit in Barneveld niet steeds op de schopstoel. Dat geeft rust en continuïteit

Zijn er kwetsbare wijken?

'Vergis je niet, ook wij hebben hier onze zorgen. Er zijn wijken waar mensen dicht op elkaar wonen. Het Oldenbarneveldplein is daar een voorbeeld van. Er is daar een gemengde bevolking en rond het plein staan kleine huizen dicht op elkaar. Over het plein scheuren brommers, er wordt veel gevoetbald. Er komen verschillende problemen bij elkaar. Het gaat niet alleen over scooteroverlast. Verschillende culturen in de wijk leven hier samen en dat gaat niet vanzelf. Denk aan Turkse winkeltjes waar mensen buiten tot laat staan te kletsen, terwijl er daarboven iemand op zijn balkon zit. Als gemeente willen we hier een nadrukkelijker rol gaan spelen. Op dit moment brengen wij in kaart: wat speelt er allemaal? Welke groepen, partijen en organisaties spelen hier een rol? Als gemeente maken we samen met het wijkplatform intussen ook wat slagen op de korte termijn. De wijkagent laat zich wat vaker zien. Tegen muurtjes waar tegenaan gevoetbald werd, hebben wij struiken gezet. Het is belangrijk dat inwoners zien en ervaren: er gebeurt wat.'

En de leefbaarheid op de recreatieparken?

'Problemen die zich daar voordoen, betreffen vooral kwetsbare mensen: verslaafden, mensen in scheiding, mensen met verward gedrag. Ik ben een keer mee geweest om maaltijden thuis rond te brengen. Ik kwam op een vakantiepark bij een vrouw van 80, 90, bijna blind. De maaltijden van Tafeltje

Dekje stonden op volgorde in de vriezer, zodat ze zich net met eten kan redden. Onverantwoord eigenlijk. Op de meeste parken zijn vrijwel geen voorzieningen. Als we in de parken dingen zien gebeuren die niet door de beugel kunnen, dan grijpen we in. Maar we gaan er niet allerlei acties voeren om permanente bewoning tegen te gaan. Ook omdat we als gemeente verantwoordelijk voor deze mensen zijn als ze op straat komen te staan.'

Waar bent u trots op?

'Op de vele initiatieven die mensen nemen. Er gebeurt hier ongelooflijk veel. Neem Zwartebroek-Terschuur. Daar hebben inwoners met 'right to challenge' een eigen speeltuin gerealiseerd. Ze hebben ons uitgedaagd om zelf een taak van de gemeente op zich te nemen met het beschikbare budget. In Kootwijkerbroek is al jaren geleden een Kulturhus opgezet dat de inwoners zelf draaien. Een ander mooi voorbeeld is Stroe. Bij een voetbalvereniging moesten de kleedkamers worden vervangen. Maar de vereniging wilde ook een nieuw clubhuis en tribune. In de gemeentelijke begroting was er alleen geld voor de kleedkamers. Ze hebben het budget voor de kleedkamers gekregen en met veel zelfwerkzaamheid, vaak in de avonden, meteen een prachtig clubhuis neergezet. Dat kenmerkt de manier waarop wij als gemeente graag willen samenwerken met inwoners en organisaties. Ik ben trots op de enorme kracht van de Barneveldse samenleving, die zich ook weer in de afgelopen periode met corona heeft getoond. Mensen staan hier voor elkaar klaar. Ik zie op veel plekken hartelijke gastvrijheid. Dat maakt dat ik met extra veel passie en plezier werk in en voor Barneveld.'

Wat kunnen andere gemeenten leren?

'Wat ik sterk vind, is dat wij in Barneveld structureel samenwerken met organisaties in het sociaal domein. Ik hoor geregeld over andere gemeenten die om de zoveel tijd het welzijnswerk aanbesteden. Daar lekt enorm veel energie mee weg. Wij hebben een stabiele samenwerking met onze vaste organisaties, die zijn meegegroeid met de samenleving. Als wij het welzijnswerk zouden aanbesteden, dan zouden we misschien uitkomen bij een organisatie uit een heel andere gemeente. Maar voordat je dan weer op het niveau bent waar je nu bent, ben je zo weer een tijd verder. Onze aanpak garandeert rust en continuïteit. Welzijn zit niet steeds op de schopstoel. Die stabiliteit draagt bij aan de stabiele gemeente die Barneveld is en graag wil zijn.'

'Dit is geen druppel op een gloeiende plaat, het is een hele emmer.'

Door Annelies van der Woude

In de Haagse achterstandswijk Bouwlust wonen 15.000 mensen. Het is een wijk waar vrijwel alle talen en culturen aanwezig zijn - bewoners komen letterlijk van alle kanten. De gelijknamige wijkonderneming Allekanten van Luc Manders richt zich op ontmoeting en ontwikkeling van wijkbewoners. "Wanneer je een plek faciliteert waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, gezien en uitgedaagd worden, dan komt de rest uit de mensen zelf", is Manders' overtuiging. Bovendien neemt de leefbaarheid in de buurt toe, omdat mensen geen vreemden meer voor elkaar zijn.

Wanneer je een plek faciliteert waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, gezien en uitgedaagd worden, dan komt de rest uit de mensen zelf

Medio augustus 2019 opende het wijkbedrijf de deuren in een leegstaand pand waar ooit een kinderdagverblijf gehuisvest was. "De gemeente stelde ons deze locatie ter beschikking om niet. Nadat we eerst alles schoongemaakt en gerepareerd hadden, hebben we buurtbewoners uitgenodigd om naar de opening te komen. Overall hadden we een briefje in de brievenbus gedaan met daarop 'Welkom!' - in twintig talen. De tent zat helemaal vol."

Wat zou u willen?

Tijdens die eerste bijeenkomst werd de aanwezigen gevraagd naar hun ideeën: Wat zou u willen? Wat heeft de buurt nodig? Daaruit kwamen zaken naar voren rondom

gezondheid, taal, jeugd, kinderopvang, sollicitatietraining - van alles. In de maanden daarna ontstonden uiteenlopende initiatieven waaronder voorlichting over afvalscheiding, gezonde voeding en diabetes. Maar ook taalles, fietsles, naailes, een eet- en 'schoonloop'-wandclub en de organisatie van debatten met jongeren in samenwerking met een Somalische stichting. Ook kwamen er initiatieven op het gebied van vervoer en hulp bij boodschappen, onderhoud en de organisatie van een maandelijks snuffelmarkt.

Allemaal mensen

De doelgroepen van Allekanten variëren van statushouders tot bijstandsmoeders en van mensen met een beperking tot ouderen. Mensen met een taalachterstand, schulden en mensen zonder netwerk. "Uiteindelijk zijn het allemaal mensen. Mensen die contact willen, die gezien willen worden en erkenning willen voor wat ze kunnen. Wij bieden ze thee, koffie en contact en de mogelijkheid om iets te leren. En vragen: 'Wat zou je morgen willen doen? En wat kan jij een ander leren?'" , aldus Manders.

"Wat je hier vervolgens ziet gebeuren is dat mensen elkaar leren kennen, samen dingen gaan ondernemen en elkaar gaan helpen. Daardoor neemt de sociale cohesie toe. Ze groeten elkaar op straat. Een van onze doelstellingen is om in drie jaar tijd 1000 wijkbewoners te leren kennen, met naam en adres. Inmiddels kennen we al meer dan 700 mensen. Wekelijks lopen hier tussen de 100 en 200 mensen binnen."

Menselijkheid

Hoewel Manders erkent dat zij veel van de problemen van deze mensen niet kunnen oplossen, is hij ervan overtuigd dat iedereen elkaar menselijkheid kan tonen. "Daar hoeft je geen professional voor te zijn. De meeste mensen vinden het fijn om met een ander te praten, je moet het alleen wel faciliteren. En ook al ligt de traan hier doorgaans dichterbij aan de oppervlakte dan bij Unilever, luisteren naar elkaars verhalen kan veel betekenen. Dat is geen druppel op een gloeiende plaat, het is een hele emmer. Wanneer je gezien en gehoord wordt, ontstaat er weer hoop en geloof."

Een waakvlam voor psychisch kwetsbare mensen

Dit is wat psychisch kwetsbare mensen nodig hebben: een betrouwbare ondersteuner in de wijk met een zogenoemde waakvlamfunctie. Maar hoe richt je zo iets in?

Door: Hans Alderliesten

Waarom is een waakvlamfunctie belangrijk?

Emmylou: 'Omdat psychisch kwetsbare mensen niet altijd goed voor zichzelf kunnen zorgen. Soms is het ingewikkeld om de juiste hulpvraag te stellen of bij het juiste loket te belanden. Denk aan een huishouden waarbij de politie op een dag op de stoep staat vanwege geweld of ernstige vervuiling. De bewoners hebben allerlei problemen: psychische problematiek, schulden, een licht verstandelijke beperking. Vaak ziet de omgeving een escalatie aankomen. En als het is geëscaleerd, wordt er gelukkig vaak een oplossing gevonden. Maar liever wil je zo'n escalatie voorkomen. Stel dat er een vertrouwenwekkend persoon is bij wie je terecht kan?'

Is een waakvlamfunctie een persoon?

Pieter: 'Dat is inderdaad de vraag. Het kan ook een functie zijn. Mijn indruk is dat allerlei mensen in de wijk al stukjes van de waakvlamfunctie vervullen. Woningcorporaties krijgen veel signalen. Vanuit Aedes benadrukken wij: benut als gemeente en zorg- en welzijnsinstellingen die signaalfunctie van corporaties. Zorg dat een signaal niet blijft hangen maar ergens terecht komt.'

Hoe kan je zo'n waakvlam inrichten?

Hilde: 'Vertrouwen is het sleutelwoord. Zonder vertrouwen kan er geen sprake zijn van contact. De waakvlamfunctie kan dus ook door iemand uit het informele circuit worden vervuld. Het gaat om iemand

die naast de persoon gaat staan. Iemand die helpt formuleren wat nodig is en een duwtje in de goede richting geeft. Mensen die hetzelfde hebben meegemaakt, kunnen vanuit hun ervaringsdeskundigheid belangrijk zijn. Het allerbelangrijkste is dat degene die de waakvlamfunctie vervult, serieus genomen wordt door maatschappelijke organisaties en door de gemeente. Dat er actie wordt ondernomen. Het helpt als het professionele circuit eromheen goed georganiseerd is.'

Emmylou: 'We moeten ervoor oppassen de waakvlamfunctie te formaliseren. Deze mensen hebben geen behoefte aan een nieuwe diagnose of onderzoek. We zijn als

samenleving heel goed in repareren, maar waarom moet er eerst iets stuk? Ik gun mensen een lijntje met een ander, zoals een nylondraad: onzichtbaar, maar heel sterk. De waakvlam is een symbool voor het over je eigen grenzen heen kijken en oog hebben voor mensen in een kwetsbare positie.'

Welke rol ligt er voor de gemeente?

Frank: 'Voor gemeenten ligt er een grote verantwoordelijkheid om het concept van een ontvangende en welkome wijk in te vullen. Dat kan de gemeente niet alleen, samenwerking is noodzakelijk. Het is een zoektocht naar gedeelde verantwoordelijkheid: wat kun jij doen, wat doen wij,

hoe stem je de inzet op elkaar af? Ook inwoners hebben een rol als het gaat om het leefbaar houden van hun eigen wijk.'>> Emmylou: 'In Den Bosch was het handelen op wijk- en beleidsmatig niveau op elkaar afgestemd. Iedereen wist: we doen het voor de inwoners. Ook al heeft iedereen, variërend van bestuurder tot wijkteam-medewerker, een andere taak, toch stond de samenwerking centraal. Je hebt elkaar nodig om mensen passend te ondersteunen én om problemen te voorkomen. Als een probleem escaleert, ben je verder van huis. Hoe eerder je erbij bent, hoe beter.'

Hilde: 'We zien uit de peilingen van Movisie dat wijkteams veelal met individuele casussen bezig zijn. Ze werken vooral vraaggestuurd. Als er geen vraag gesteld is, wordt er geen actie ondernomen. Vanwege de hoge caseload (werklast) komen deze teams nauwelijks toe aan outreachend werken (contact leggen met de doelgroep). Het is belangrijk dat de gemeente als opdrachtgever van de sociale teams het gesprek aangaat, ook met de woningcorporatie. Hoe kan deze waakvlamfunctie gestalte krijgen?'

Wat kunnen woningcorporaties doen?

Pieter: 'Een leefbare wijk is een gezamenlijke opgave. De corporatie doet een deel, de gemeente doet een deel, de inwoners doen een deel. Wij zorgen primair voor de woning. We zijn ons bewust van de signalerende taak. Woningcorporaties beseffen al langer

dat er een opgave op het sociale vlak ligt. Er is meer dan mensen voorzien van een huis. De roep om weer meer in te zetten op leefbaarheid vindt gehoor. Als het prettig wonen is in de wijk, is dat goed voor de inwoners en daarmee voor de woningcorporatie. Vroeger hielden corporaties zich bezig met wijkaanpak en wijkeconomie. Dat ging ook over mensen mee laten doen in de maatschappij, zich nuttig voelen, het gevoel erbij te horen. Aedes bezint zich momenteel of hier weer

Als je elkaar niet kent, verdraag je minder van elkaar

meer aandacht voor moet komen.' Hilde: 'Mag ik daarop inhaken? Werk is de beste zorg. Dat is een uitspraak die ik ooit in Utrecht hoorde en waar ik veel van heb geleerd. Het gaat erom dat mensen een goede daginvulling hebben en van betekenis kunnen zijn. Dat we aanhaken op hun talenten en kansen. Kansgestuurd werken noemen we dat. Op wijkniveau zien we dat contact niet automatisch tot stand komt. Van het onderzoek naar de situatie in Alphen aan den Rijn leerden we dat contact stimuleren tussen nieuwe bureaus niet automatisch tot het werk van een professional wordt gerekend. Als je

elkaar niet kent, verdraag je veel minder van elkaar. Hier ligt ook een rol voor woningcorporaties: wat kunnen wij eraan doen om iemand zich beter thuis te laten voelen in de wijk?'

Is samenwerking een must?

Frank: 'Sectoroverstijgend samenwerken is belangrijk. Daarbij is het belangrijk om elkaars taal te leren spreken en te willen leren van elkaar. Daarnaast is er ook nog een ander perspectief belangrijk: dat van de inwoner zelf. In feite is iedereen op enig moment in zijn of haar leven kwetsbaar. Als je ervan uitgaat dat ieder mens gelukkig wil zijn en dat als vertrekpunt gebruikt, kom je tot een ander gesprek. Dat er lijden schuilgaat achter iets wat anderen overlast noemen. Dit lijden kent verschillende uitingsvormen. Zie het als een roep om passende hulp die niet gevonden wordt. Het is belangrijk om scherp te zijn op deze kwetsbaarheid.'

Emmylou: 'Dat we kwetsbaar zijn, laat de coronacrisis wel zien.'

Hilde: 'Bij deze mensen gaat het om problematiek die niet gisteren is ontstaan. Ik bedoel: deze mensen worstelen meestal al langer met kwetsbaarheid. Het zijn vaak mensen die alleen wonen en dus aanspraak missen. Ik gun deze mensen die onzichtbare maar sterke steun, de waakvlamfunctie.'

Wie is wie?

Emmylou Aben

Emmylou houdt zich als zelfstandig adviseur bezig met onderzoek en advies naar vraagstukken in het publieke domein. Ze deed met Andersson Elffers Felix onderzoek voor AEDES naar de zorg en ondersteuning voor kwetsbare bewoners in corporatiebezit.

Pieter Schipper

Pieter werkt als belangenbehartiger bij de landelijke branchevereniging van woningcorporaties Aedes, portefeuille wonen en zorg.

Hilde van Xanten en Frank Zaadnoordijk

Hilde en Frank werken allebei als senior adviseur bij Movisie en zijn betrokken bij sociale wijkteams en ggz.

Wat werkt bij buurtontwikkeling?

Buurtwijs: een schatkist vol verhalen

**Opbouwwerkers, gebieds-
regisseurs, sociaal makelaars en
actieve bewoners: allemaal werken
ze op hun eigen manier aan het
leefbaar maken van buurten en
wijken. Wat hun manier is?
Dat lees je op buurtwijs.nl.**

Buurtwijs is een uniek platform. Buurtmakers brengen vanuit een gemeente, welzijnsorganisatie, woningcorporatie, buurtinitiatief of sociale onderneming allemaal hun eigen perspectief en expertise in. Buurtwijs koppelt deze praktijkverhalen aan kennis uit onderzoek, theorie of geschiedenis. Zo dragen we allemaal bij aan kennis over wat werkt bij buurtontwikkeling.

Buurtwijs bevat een schatkist vol verhalen uit de praktijk. Soms zijn het **intieme beschrijvingen** van spontane ontmoetingen in de buurt, dan weer **informatieve artikelen** over nieuwe inzichten uit onderzoek. Er is ruimte voor een **krachtig pleidooi** over de rol van bewoners en over meer **aandacht voor vakmanschap**. Ook kun je er een abstracte verkenning vinden die **dilemma's** over leefbaarheid en kwetsbare wijken blootlegt. Al deze verhalen geven een inkijkje in hoe we met elkaar aan buurtontwikkeling kunnen werken.

Ontdek wat Buurtwijs jou te bieden heeft!
Neem een kijkje op buurtwijs.nl, of volg Buurtwijs op LinkedIn en via de nieuwsbrief.

**Wil je zelf iets schrijven
voor Buurtwijs?**

Dat kan! Laat het weten
via info@buurtwijs.nl.

Hoe help je jonge mantelzorgers?

Door: Esther den Breejen

In Nederland groeit ongeveer 1 op de 5 kinderen en jongeren op in een zorgsituatie. Jarenlang ging de aandacht voornamelijk uit naar het zieke gezinslid. Pas de laatste jaren vindt een verschuiving plaats naar een gezinsgerichte aanpak met oog voor de jonge mantelzorgers. Meer weten? Lees het dossier: Wat werkt bij de ondersteuning van jonge mantelzorgers.

3 x zorgen

Jonge mantelzorgers hebben te maken met 3 soorten zorgen. Ten eerst maken ze zich zorgen over hun langdurig zieke gezinslid. Ten tweede hebben ze extra zorgtaken of huishoudelijke taken. En ten derde ervaren ze een tekort aan zorg van hun ouders. 'Omdat er sprake is van verschillende typen zorg worden er in de praktijk ook verschillende interventies ingezet. Zo kan praten met lotgenoten goed werken als iemand zich zorgen maakt over de situatie. Respijtzorg kan werken om juist de extra zorgtaken te ontlasten. Ook kennis over ziektebeelden neemt zorg weg: als zij meer weten over de ziekte van een broertje of zusje dan blijkt vaak dat ouders ook meer over de situatie durven te praten met de jonge mantelzorgers. Een goed functionerend gezin biedt de nodige bescherming', aldus Marijke Booijink, onderzoeker en medeauteur van het Wat werkt bij-dossier.

Behoeft jongeren

Veel jonge mantelzorgers groeien zonder al te veel problemen op. Door hun bijzondere thuissituatie ontwikkelen zij sterk sociaal gedrag: zij houden meer rekening met gevoelens van anderen, zijn meer bereid hulp te bieden en te delen met anderen. Maar er is ook een groep jonge mantelzorgers voor wie de thuissituatie zwaar is en die extra ondersteuning nodig heeft om sociaalemotionele problemen te voorkomen. 'De juiste ondersteuning kan per persoon verschillen. De ene

jonge mantelzorgers heeft behoefte aan meer flexibiliteit vanuit school. De ander heeft juist behoefte aan een luisterend oor. 'Wij bieden met dit Wat werkt bij-dossier kennis over wat werkt in de ondersteuning van jonge mantelzorgers. Maar het belangrijkste wat professionals kunnen doen, is om het de jonge mantelzorgers zelf te vragen', aldus adviseur informele zorg en medeauteur Joost de Haan.

Een goed functionerend gezin biedt bescherming

Oproep

De Haan: 'In 2015 is het ondersteunen van alle mantelzorgers opgenomen in de Wmo. Daarmee valt het onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Als raamwerk hebben we gekozen voor 4 V's: vinden, versterken, verlichten en verbinden. Deze zijn gebaseerd op de uitgangspunten van de Wmo en bieden gemeenten handvatten om het lokale mantelzorgbeleid vorm te geven.' Booijink vult aan: 'In Nederland vinden interventies vooral lokaal en projectmatig plaats. Er zijn weinig landelijke interventies die via trainingen, handboeken en andere materialen worden gedeeld. Hierdoor stagneert de verdere kwaliteitsontwikkeling van de interventies. Wij roepen op om interventies meer landelijk beschikbaar te maken. Door ervaringsuitwisseling en onderzoek kan er meer bekend worden over de toepassing en de effectiviteit.'

Meer informatie: Joost de Haan (j.dehaan@movisie.nl, 06 55 44 06 02).

Download het Wat werkt bij-dossier en bijbehorende infographic op movisie.nl/jongemantelzorgers.

Wat werkt bij de ondersteuning van jonge mantelzorgers?

In Nederland groeit 1 op de 5 kinderen/jongeren op met een langdurig ziek gezinslid. Met veel van deze jonge mantelzorgers (JMZ) gaat het goed. Zij kunnen zich vaak extra goed inleven in anderen en zijn meer bereid te helpen en te delen. Maar voor sommigen is deze thuissituatie zwaar en is (extra) ondersteuning nodig om sociaal emotionele problemen nu en in de toekomst te voorkomen.

Ongeveer één op de vijf jongeren groeit op met een langdurig ziek familielid

20%

Jongeren met een langdurig ziek gezinslid

Bij ruim de helft gaat het om een ouder

Bij ruim een kwart om een broer of zus

Bij een negende deel om een grootouder of ander familielid

Gezinsleden met een beperking

Wat werkt bij het versterken of verlichten van JMZ en hun gezin?

PSYCHOSOCIAAL

ZORGEN MAKEN OVER DE SITUATIE

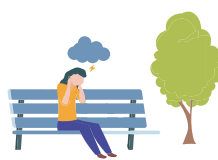
- ✓ Praten in veilige, niet-oordelende omgeving
- ✓ Ervaringen en advies delen met andere JMZ

ZORG VERLENEN

- ✓ Familiegesprekken voor mobiliseren van hulp en verdelen zorgtaken
- ✓ Belasting zorgtaken signaleren in gesprekken JMZ en professionals

ZELF ZORG MISSEN

- ✓ Bewustwording gezin over positie JMZ
- ✓ Versterken zieke gezinslid

COGNITIEVE GEDRAGSTHERAPIE

- ✓ Ontwikkelen van veerkracht
- ✓ Ontwikkelen van acceptatie en probleemoplossende vaardigheden

PSYCHO-EDUCATIE

- ✓ Kennis over (ontwikkeling) ziekte/beperking naaste
- ✓ Combineer informatie met sociale activiteiten

- ✓ Praktische informatie over manieren van zorgen

RESPIJTZORG

- ✓ Ontspanningsactiviteiten buiten de thuissituatie
- ✓ Onderwijs als structureel respijtmoment

- ✓ Zorg uit handen nemen

- ✓ Gezin ontlasten van zorgtaken om normaliteit te bevorderen

Keuzewijzer E-tools vernieuwd

Door: Dyonne van Haastert

Steeds vaker zetten gemeenten online tools in om bewoners te betrekken bij beleidsprocessen. Maar welke tool kies je? Movisie en Netwerk Democratie lanceerden op 14 juli 2020 een up-to-date versie van de Keuzewijzer E-tools uit 2018.

De vernieuwde keuzewijzer is een bundeling van 18 digitale participatietools, toepassingsmogelijkheden en ervaringen van gemeenten. De nieuwe versie is verbeterd en actueel gemaakt. Het doel blijft hetzelfde: gemeenten helpen bij het kiezen van een tool die past bij de participatiedoelstellingen.

Handzaam

Steeds meer gemeenten zetten e-tools in om bewoners te betrekken in beleid- en besluitvormingsprocessen. Doordat de technologische ontwikkelingen snel gaan, zijn er steeds meer tools beschikbaar. 'De nieuwe keuzewijzer biedt gemeenten een handzaam overzicht van dat aanbod', licht adviseur Daan de Bruijn van Movisie toe. 'Je kunt bijvoorbeeld informatie vinden over de functies van een tool. Denk aan ideeën en voorstellen ophalen, stemmen of meeschrijven.'

Jeroen van Berkel overleden

Onlangs bereikte ons het trieste bericht dat Jeroen van Berkel, stadsdeelbestuurder in Amsterdam West, op 17 augustus 2020 plotseling is overleden. Jeroen van Berkel hield zich bezig met bewonersparticipatie en vernieuwing van de lokale democratie. Hij leverde geregeld gewaardeerde bijdragen aan bijeenkomsten en publicaties van Movisie. Kortgeleden schreef hij het voorwoord van de Keuzewijzer E-tools 2.0.

4 niveaus

De keuzewijzer laat zien welk niveau van inwonerbetrokkenheid de inzet van een specifieke e-tool oplevert. 'We onderscheiden 4 niveaus van betrokkenheid, variërend van informeren tot meebeslissen', vertelt adviseur Mellouki Cadat-Lampe van Movisie. 'Deze informatie staat in een schema. Je ziet in een oogopslag welke e-tools het beste passen bij de doelstellingen.'

Diversiteitsmix

Behalve een update is de nieuwe versie ook uitgebreid met informatie over in hoeverre een tool inclusieve inwonerbetrokkenheid mogelijk maakt. De Bruijn: 'Dat gaat verder dan alleen oog hebben voor diversiteit. Om zoveel mogelijk verschillende typen inwoners te betrekken, is het zaak dat je als gemeente kijkt naar de mix van gender, religie, etnisch-culturele achtergrond, beperkingen en seksuele voorkeur. Zo kunnen mensen daadwerkelijk op een gelijkwaardige manier online meedoen.'

Uitdaging

'Online participatie biedt verschillende kansen om de inclusiviteit te vergroten', vervolgt Cadat-Lampe. 'Het is bijvoorbeeld laagdrempelig voor mensen met een fysieke beperking en voor mensen met weinig tijd. Het is ook

inclusief in de zin dat iedereen evenveel kans maakt bij het indienen van ideeën. Het gaat niet om wie het hardst roept of wie het grootste netwerk heeft.' Het inzetten van e-tools voor burgerparticipatie brengt tegelijk uitdagingen met zich mee, stelt Cadat-Lampe. 'Denk aan inwoners die niet digitaal vaardig zijn. Zij zijn gebaat bij face-to-face contact. De combinatie met persoonlijke burgerbetrokkenheid is daarom zeer belangrijk.'

Lijstje met tips

Tijdens de lancering gaven de deelnemers via een poll aan wat zij het belangrijkste vinden aan een e-tool voor burgerparticipatie. Hoog op het lijstje: ontwerp en gebruikersvriendelijkheid. De Keuzewijzer E-tools 2.0 helpt gemeenten in de zoektocht naar tools die dat waar kunnen maken. De casussen zijn ingebracht door gemeenten, de wijzer is in samenwerking met hen ontwikkeld. Behalve feitelijke informatie zitten er ook uitgebreide ervaringen met digitale participatieprocessen in. Denk aan wijze lessen en tips. In totaal worden er 18 e-tools en 6 buurtplatforms besproken. Bij alle tools zit een referentieproject, met goedkeuring van de betreffende gemeente.

Meer informatie: Mellouki Cadat, m.cadat@movisie.nl.

'Je kunt niet met en je kunt niet zonder Overvecht'

Door: Julia Dotulong

Ooit gebouwd als groene oase, staat het Utrechtse Overvecht nu vooral bekend als probleemwijk. Maar bewoners leggen zich hier niet bij neer. 'Als ik wereldkampioen Taekwondo kan worden, kunnen zij dat ook.'

Ze zijn geboren en getogen in Overvecht: Robertus (33), Jamil (34) en Rachid (27). In buurtgebouw De Jager vertellen ze hoe ze de wijk de afgelopen 20 jaar zagen veranderen. Overvecht kreeg in 2008 het predicaat Krachtwijk van toenmalig PvdA-minister Ella Vogelaar. De wijk probeert met man en macht omhoog te klauteren. Met dank aan de gemeente Utrecht die al jaren extra geld steekt in de ontwikkeling van de wijk. Overvecht wil af van het imago 'slechtste wijk van Utrecht'.

Buitenkant

Wat het betekent om op te groeien in een wijk als Overvecht? Daarover zijn de 3 mannen het snel eens. Jongens zoals zij krijgen daardoor een stempel. 'Mensen beoordelen een wijk op de buitenkant', zegt Jamil. En wat zie je aan de buitenkant? Er verandert veel in Overvecht, vertellen ze. Zoals het type en soort criminaliteit: van inbraken, overvallen en afpersing naar drugshandel en moord. Maar ook jongeren die nu sneller een mes dragen. De scheidslijn tussen de onder- en bovenwereld wordt dunner. Steeds minder kinderen spelen nog op straat. De jongerenproblematiek neemt toe, evenals het gebruik van lachgas. Sociale controle is er bijna niet meer.

Ze zien nog maar weinig ouders op de pleinen. Wel veel bewoners met psychosociale klachten, hoge werkloosheid en eenzaamheid. '72% van de woningvoorraad bestaat uit sociale huur', vertelt Robertus. 'Terwijl aan de overkant van het spoor in de wijk Tuindorp koopwoningen staan van meer dan 5 ton. Die zie je hier niet. En we zijn ook nog eens de ongezondste wijk van Nederland.' Jamil: 'Er is nu meer geld voor renovatie, de aanleg van groen en kinderspeelplekken. Maar we zijn er nog niet.'

Veerkracht

'In Overvecht is op veel fronten sprake van segregatie oftewel scheiding', zegt senior adviseur Jamila Achahchah van Movisie, gespecialiseerd in diversiteit. 'En dat zie je op verschillende niveaus terug. Weerbaarheid is belangrijk. Hoe weerbaarder bewoners zijn, hoe sterker hun veerkracht. Dan kun je omgaan met uitdagingen en prikkelingen. Dan kunnen jongeren bijvoorbeeld de lokroep van foute vrienden weerstaan. Dan kunnen meisjes loverboys weerstaan. Dan kunnen jongeren de oproep om te radicaliseren weerstaan. Maar denk

ook aan uitsluitingsmechanismen op de arbeidsmarkt. Als je weerbaar bent, kun je emotioneel je evenwicht behouden en emotionele stress verminderen. Omdat jongeren in een wijk zoveel soorten druk ervaren, vanuit huis, school en de straat, hebben zij ook verschillende vormen van weerbaarheid nodig.'

Schaamtecultuur

Deze wijk vormt je identiteit, zeggen de mannen. Ze zien klasgenoten van de basisschool terug als alcoholverslaafden in het winkelcentrum. >>

Organiseer vooral geen avonden in zaaltjes

Ze hebben gewelddadige dingen zien gebeuren. Verleidingen liggen op de loer, iedere dag. En ja, dan is de keuze simpel, knikt Rachid die afgleid naar de criminele wereld. Ooit was hij een talentvolle voetballer met zicht op het hoogste niveau. Het kostte hem bloed, zweet en tranen om los te komen van de criminele verleidingen. 'Ik heb veel moeten meemaken voordat ik beseftte: dit is geen leven. Je kunt niet met en je kunt niet zonder Overvecht', zegt hij.

Want dat is de andere kant van het verhaal. Op het moment dat ze Overvecht binnenrijden, voelen ze zich thuis. De onderlinge verbinding is groot. Hoewel de gemeente

bewonersinitiatieven ondersteunt, pleit Jamil ervoor bewoners een nog grotere rol te geven. En dan vooral de bewoners die niet al in de wijkraad zitten en al jaren actief zijn. 'Kwetsbare bewoners vertrouwen en geloven eerder iemand die uit hun wijk komt en hetzelfde meemaakt, dan iemand van buiten.' Robertus: 'Er heerst hier een sterke schaamtecultuur. Mensen durven niet te zeggen wat er echt speelt. Wel tegen ons, want wij hebben allemaal dezelfde achtergrond. Maar als je bang bent voor de uithuisplaatsing van je kinderen, dan zeg je liever helemaal niets.'

Omdenken

Dat er een groot wantrouwen heerst in Overvecht, ziet oud PvdA-raadslid, senior adviseur en onderzoeker Krachtwijken Bouchra Dibi dagelijks. Overvecht is haar eigen wijk. 'Ouders laten niemand achter de voordeur komen. Initiatieven sluiten niet voldoende aan bij de leefwereld van de bewoners. Er is hier zoveel talent en kracht

maar die worden niet benut', zegt ze. 'Bewoners weten wat er speelt. Dus zeg ik: maak gebruik van hun kennis. Het is hun wijk. Organiseer vooral geen avonden in zaaltjes, maar zoek persoonlijk contact.'

Dibi pleit voor grootschalig omdenken. 'Haal alle financiële schotten weg, werk met elkaar en met bewoners structureel samen, dus zonder concurrentie. 'Je kunt dure koopwoningen bouwen en zo de wijk aantrekkelijker maken voor hoogopgeleiden, maar daar hebben de mensen die er nu wonen niets aan. Mensen gaan niet mixen. De duurdere huizen staan achter een slagboom. Dit vergroot juist de tweedeling.'

Taekwondo

Jamil had als kleuter Bruce Lee als held. Hij doet al 25 jaar aan Taekwondo en heeft nu een eigen sportschool. Robertus wist vanaf zijn 19e dat hij een ander leven wilde. 'Niemand groeit op met het idee om drugs-

Plan gemeente

Samen met Robertus, Rachid en nog twee anderen uit de wijk verwerkten zij dat idee in een plan. 'Hopelijk wordt dit gehonoreerd door de gemeente.' Hij benadrukt dat zij het jongerenwerk niet willen vervangen. Hun aanwezigheid in de wijk is waardevol en zorgt voor een veilig gevoel, dat is belangrijk. Het gaat om keuzes die de jongeren zelf moeten maken. Robertus: 'Nu is dat sport, criminaliteit en school. En school laten ze dan als eerste vallen omdat ze denken: dat kan ik toch niet. Wij bieden 20 perspectieven. Daarmee vergroten wij hun toekomstperspectief. Ze leren kiezen en ontdekken wat ze kunnen en wie ze zijn. We gaan met hen werken op het niveau van zelfverwezenlijking en -ontwikkeling. Werken aan hun identiteit.' Want alleen als ze weerbaar zijn, zeggen zij nee tegen alle verlokkingen. Rachid: 'Wij zorgen voor rolmodellen die hen helpen weerbaar te worden. Zodat ze op sommige momenten zeggen: wij doen niet mee.'

Werelden bij elkaar

Dat is precies wat Jamila Achahchah voorstaat bij een succesvolle integrale wijkaanpak. En wat daarin niet mag ontbreken, is het centraal stellen van de bewoners. 'Nog te vaak worden zij wel betrokken bij de

Wij zorgen voor rolmodellen die hen helpen weerbaarder te worden

ontwikkeling en evaluatie, maar niet bij de uitvoering. Juist in deze wijken met een complexe problematiek kunnen individuen het verschil maken. Zet 'best persons' in: ondernemende en zeer betrokken mensen. Dat kunnen ook kwetsbare mensen zijn die de beleidstaal weliswaar niet spreken, maar wel precies weten wat er in de wijk speelt.'

Deze bewoners zijn volgens Achahchah hard nodig om structurele resultaten te behalen en veranderingen te realiseren. 'Soms betekent dit dat je als regiehouder moet tonen door deze mensen op de frontlinie te zetten en hun capaciteiten te vergroten. Focus daarbij op een gezamenlijk thema en streef een gezamenlijk belang na. Maar dit vergt ook een andere mentaliteit. Namelijk een mentaliteit waarbij diversiteits sensitiviteit de basis vormt, zowel van professionals als van ambtenaren.'

Op verzoek is de naam Rachid gefingeerd.

baron te worden. Wij zijn ervan overtuigd dat je op ieder moment kunt veranderen als je mensen in je omgeving hebt die je daarop wijzen en die je helpen.' Jamil: 'In 2007 werd ik wereldkampioen Taekwondo. Als ik kinderen in de straat leer hoe ze daar kunnen komen, dan weet ik zeker dat het hen ook lukt.'

Het gaat om vertrouwen, in jezelf maar ook in anderen. Dat ontbreekt nu vaak, waardoor bewoners hulpverleners niet toelaten. Rachid: 'Je moet als gemeente intensief willen investeren in de jongeren en in de wijk waarin ze opgroeien. Dan pas krijg je concrete resultaten. Een dagje voetballen of naar de bioscoop gaan is leuk, maar de harde werkelijkheid waarin de jongeren leven verandert daarmee niet.' Jamil: 'Jongeren vormen de toekomst. Dat moet de belangrijkste prioriteit zijn van het gemeentelijk beleid. Zorgen dat jongens en meisjes niet ontsporen. Dat kan alleen door ze weerbaar te maken.'

Jongerenwerker Nahuel Gimenez

Nahuel Gimenez werkt bij JoU, de organisatie voor jongerenwerk in Overvecht. 'Vroeger bestond het jongerenwerk vooral uit faciliteren. Je deed de deur open van het buurthuis en zorgde ervoor dat kinderen en jongeren de boel niet afbraken. Dat is allang niet meer zo. Het werk is veranderd. Naast de activiteiten die wij op straat organiseren, zijn wij vooral online actief. Omdat de leefwereld zich steeds meer daar afspeelt. In Overvecht houden we ons bezig met ouderparticipatie, eerlijke kansen voor jongeren en positieve rolmodellen. We doen veel preventief werk voor de groep van 10 tot 14 jaar. Want daar begint het. Door intensief contact met ouders komen we ook meer te weten over de gezinssituatie. De jongeren begeleiden we individueel naar hulp, werk of een stageplek. En we werven rolmodellen die de jongeren begeleiden.

Rellen in Overvecht

We werken al 10 jaar zo in Overvecht. Kenmerkend voor de wijk is het wantrouwen naar de hulpverlening. Ouders zijn vaak bang voor de gevolgen ervan. Wat ik vooral zie, is dat mensen niet goed begrijpen wat het jongerenwerk doet. Dat proberen we zo helder mogelijk uit te leggen. We zijn geen zorg en geen politie. We zijn geen handhaver. Dus toen de rellen deze zomer uitbraken, probeerden wij de jongeren hiervan af te houden door hen zowel persoonlijk te benaderen als berichten te sturen via social media. Onze rolmodellen deden ook mee en veel jongeren probeerden hun leeftijdgenoten tegen te houden. Dit is niet goed voor Overvecht, zeiden ze. Wij wilden voorkomen dat jongeren door de rellen een strafblad zouden krijgen. Je gaat je toekomst toch niet verpesten, zeiden wij. Maar voor alles geldt: je moet het zelf willen. Wij kunnen veel doen en bij alles helpen, maar uiteindelijk ben jij degene die het zelf moet doen.'

Hoe ga je om met personen die voor ernstige overlast zorgen?

Denkvermogen + doenvermogen

Door: Hans Alderliesten

Movisie volgde afgelopen jaar enkele interventieprofessionals die werken met personen die ernstige overlast geven. Wat blijkt? Zij hebben een manier gevonden om contact met hen te maken en oplossingen te vinden, zelfs als de politie niet meer weet wat ze met deze mensen aan moeten. Wie zijn deze interventieprofessionals en wat is hun aanpak?

Kort gezegd: interventieprofessionals hebben doenvermogen in huis. En daarmee onderscheiden ze zich van de professionals die vooral denkvermogen hebben. Wat deze laatste groep betreft: er is veel kennis over wat werkt bij ernstig overlastgevend mensen. We weten ook welke contextuele factoren daarbij belangrijk zijn. En we weten dat een sterke sociale basis nodig is om mensen in een kwetsbare positie duurzaam verder te helpen. Maar weten is nog geen doen, stelt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in een gelijknamig rapport (2017). Naast denkvermogen is doenvermogen belangrijk. En dat geldt zowel voor de mensen die aan de hoge eisen van onze participatiesamenleving moeten voldoen, als voor de professionals en de omstanders die hen daarbij ondersteunen.

Aanpak

Interventieprofessionals zijn professionals die goed kunnen inschatten wat voor de ander werkelijk van betekenis is. Hun aanpak begint met het winnen van het vertrouwen van betrokkene. Een interventieprofessional zegt hierover: 'Ik heb 850 dossiers behan-

deld. Ik heb nog nooit meegemaakt dat ik niet binnenkwam. Daar is vooral veel geduld voor nodig. Meestal gaat het om mensen die uit handen willen blijven van de politie of justitie. Ze zijn teleurgesteld in de hulpverlening en ze zijn ook anti gemeenten.'

Niet doen of niets doen?

Een interventieprofessional is sfeergevoelig en in staat de juiste timing te hanteren. Soms is iets niet doen belangrijker dan iets wel doen, niet te verwarren met niets doen. En als ze wel iets doen, dan sluit dat aan op wat de betrokkene zelf het meest belangrijk vindt. Vaak gaat dat om praktische zaken, zoals een woning, een stageplaats of een schuldsanering. Of, zoals laatst bij een volledig ontspoorde jongen in een grote stad die in de drillrapp-scene terecht kwam: om het regelen van een afspraak met zijn idool. Altijd is de interventieprofessional verbazingwekkend goed in staat om out of the box te denken.

Kickboksschool

De interventieprofessional laat het niet bij een eenmalige oplossing. Dat een individueel probleem wordt opgelost, helpt omstanders

Twee voorbeelden

Een jonge man van 25 heeft problemen met het hanteren van verdriet, boosheid en teleurstelling. Als vluchteling kwam hij met zijn vader, moeder en oudere broer naar Nederland. Nu laat hij zich niets door een ander zeggen en toont verbaal en fysiek agressief gedrag. Hij slaat zijn vriendin terwijl zij in verwachting is. Hij gebruikt verslavende middelen en zorgt in toenemende mate voor escalaties in de buurt. Achteraf heeft hij geen spijt en lijkt hij zijn eigen gedrag niet te zien.

Een vrouw is regelmatig psychotisch. De politie krijgt voor de 13^e keer een melding binnen waarbij zij extreem huiselijk geweld vermoeden. Het slachtoffer is haar man. De burens vertellen dat er 's nachts veel gegild wordt en dat de man regelmatig in de bosjes of achter een schutting wordt teruggevonden. Hij wil en kan niet meer terug naar huis.

om er weer in te geloven. Zelfs als er jarenlange overlast is geweest en niemand meer bereid is om een hand uit te steken. Ze betrekken de familie, sportscholen, sportverenigingen, burens en jongeren op straat erbij. Ze werken samen met sleutelfiguren in de wijk, zoals de wijkagent, de voorzitter van de moskee, de eigenaar van een kickboksschool, een bezoeker van de kerk en de portier die in het weekend het plein beveiligd. Het duo Mindert en Reinier noemt dat: operationeel relatiebeheer.

Succes

Daarmee lukte het bijvoorbeeld om in een gemeente in het midden van het land 47 ernstig overlastgevend gezinnen te helpen. Nadat 2 interventieprofessionals een jaar lang waren ingezet, hadden nog slechts 5 van deze

Welke interventieprofessionals?

Afgelopen jaar volgden experts van Movisie de volgende interventieprofessionals:

- een GGD-medewerker uit het interventieteam Gelderland Zuid
- een reclasseringswerker uit Utrecht Overvecht
- een specialist persoonsgerichte aanpak uit Dronten
- het duo Mindert en Reinier, associate members van Movisie

Dit duo wordt in diverse Nederlandse gemeenten ingezet bij complexe problematiek op het snijvlak van sociaal domein en veiligheidsdomein.

▲ Meestal gaat het om mensen die teleurgesteld zijn in de hulpverlening en anti gemeente zijn.

gezinnen extra individuele aandacht nodig. De andere gezinnen waren in staat om met hulp van hun sociale omgeving weer naar vermogen mee te doen aan de samenleving.

Steeds minder dossiers

Gemeenten die interventieprofessionals inzetten, beginnen doorgaans met een veelheid aan dossiers. Vaak is dat, zoals het bovenstaande illustreert, een kwestie van opruimen. Door de persoonsgerichte aanpak

Na een jaar hadden slechts 5 van de 47 overlastgevende gezinnen nog aandacht nodig

en de betrokkenheid van het sociale netwerk komen de mensen meestal niet meer terug in draaideursituaties. En dat ziet een gemeente terug in de cijfers. Zo begonnen de interventieprofessionals in een middelgrote gemeente met 142 aanmeldingen in 2017 en 172 in 2018. In 2019 liep dit aantal terug naar 110 en in 2020 naar 80.

Op basis van de lokale ervaringen in zowel kleinere gemeenten als grotere steden is de interventieaanpak nodig in circa 0,5% van het aantal inwoners. De interventieprofessionals beginnen gewoon bij wat op hun pad komt. Na verloop van tijd hebben ze de meest kwetsbare mensen in beeld, samen met het netwerk in de wijk.

Meer informatie: Janny Bakker
(j.bakker@movisie.nl).

Lokale bestuurders & beleidsmakers Movisie en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) gaan samen de kennis en ervaring van interventieprofessionals verspreiden. Dit is vooral interessant voor lokale bestuurders en beleidsmakers die op lokaal niveau een positieve en duurzame beweging op gang willen brengen: zowel achter de voordeur van mensen in kwetsbare situaties, als in de buurten en wijken waarin zij wonen.

Verder lezen

Komende maanden verschijnen meer artikelen over de praktijk van interventieprofessionals en interventieteams op [movisie.nl](https://www.movisie.nl).

Leren over eigen kracht in wijken en dorpen

Door: Peter Rensen, samen met Jasper van de Kamp

Hoe komt het toch dat interventies komen en gaan? De opkomst en ondergang van de aanpak Asset-Based Community Development, kortweg ABCD, is een leerzame casus. En belangrijker: we hebben een nieuwe kans om te leren van de fouten uit het verleden, want ABCD is momenteel razend populair. Onderzoeker Peter Rensen ging op cursus.

'Assets oftewel hulpbronnen spelen een centrale rol bij de uitvoering van ABCD. Als onderzoeker bij Movisie volgde ik uit interesse een dagcursus ABCD. Cormac Russell, de onvermoeibare pleitbezorger en trainer van ABCD in Europa, stuurde ons de eerste dag van de cursus de wijk in. Rond buurthuis De Nieuwe Jutter in Utrecht gingen we op zoek naar hulpbronnen in de buurt. Met 3 cursisten knoopten we gesprekken aan met passanten en inwoners.

Stap 2

Bij terugkomst zetten we onze inzichten letterlijk op de kaart. Daarmee hadden we een tweede belangrijke stap gezet: asset-mapping. De Rivierenwijk begon voor ons te leven. De wijk bleek vol te zitten met kleurrijke personen, welwillende inwoners, gekke initiatieven en supermarkten. En ja,

ze bleken best bereid om een bijdrage te leveren aan 'de mensen' in de Rivierenwijk.

Buurtbonzen

Een jaar later volgde ik een driedaagse cursus ABCD in Deventer. Ik leerde meer over de visie van ABCD. Russell laat er geen twijfel over bestaan: wanneer je niet de moeite neemt om de hulpbronnen van een wijk te ontdekken, ben je niet bezig met het toepassen van ABCD. In elke wijk en in elk dorp hebben de bewoners en gebruikers de talenten, vaardigheden en mogelijkheden om te bouwen aan een prettige en stimulerende leefomgeving. Het is aan de sociaal professional om die krachten op te laten bloeien. Met of zonder medewerking van autoriteiten of buurtbonzen.

Leien dakje

De decentralisatie van het sociaal domein is altijd verdedigd met de belofte van nabijheid en het benutten van de eigen kracht van bewoners. Met de inzet op hulpbronnen lijkt ABCD hier een positieve bijdrage aan te leveren. De vraag is: gebeurt het ook in Nederland? Het maakt nogal wat uit of je over hulpbronnen praat, of dat je er ook iets mee doet. Ga je echt de wijk in, durf je dat aan, maak je een kaart? Neem je het heft in handen en blijf je staan als sociaal professional wanneer het niet van een leien dakje gaat om hulpbronnen te betrekken?

ABCD-academie

Dat vraagt om een stevige wijkprofessional. En dus om een degelijke opleiding en structurele ondersteuning van ABCD als visie en methodische onderlegger voor buurtmaken. Sinds een jaar of 4 is ABCD zeer populair in Nederland. De vraag van professionals naar kennis erover is zo toe-

genomen dat het LSA, de vereniging van en voor actieve bewoners, een ABCD-academie in het leven roept. Op veel plekken werken sociaal professionals, geïnspireerd door de uitgangspunten van ABCD.

Val van wijkaanpak

Komt met deze ontwikkeling de belofte van nabijheid nabij? Dat is twijfelachtig. Al eerder was ABCD zeer populair in Nederland. Jan Steyaert en anderen hebben de korte geschiedenis van ABCD tussen 2000 en 2005 opgetekend in een sprekende, sociologische casusbeschrijving. Zij laten zien hoe de aanpak in 5 jaar opkwam en weer onderging. In de prachtwijken van Ella Vogelaar stond de kracht van de wijk centraal. Missie en visie van ABCD liepen gelijk op met het beleidsparadigma en ABCD werd omarmd. In vrijwel alle grote steden is met

De omloopsnelheid van nieuwe methodieken is meestal 5 tot 10 jaar

ABCD of verwante aanpakken geëxperimenteerd. Onderzoekers liepen mee, maakten kritische kanttekeningen en vonden lichte bewijsvoering voor werkzaamheid. Beleid, onderzoek en praktijk discussieerden over ontwikkelrichtingen. ABCD-achtige aanpakken werden 'uitgerold' naar 27 projectgebieden, verdeeld over 16 steden. Maar met de val van de wijkaanpak raakte ook ABCD en de varianten daarop in onbruik. En waren we weer terug bij af.

ABCD is terug

Nu, 10 jaar later, is ABCD terug. Was het er rond de eeuwwisseling op de golven van de wijkaanpak, nu is het op de golven van collectief, preventief werken, van de sociale basis en het voorveld. Opnieuw kan het beleid wel wat nabijheid en eigen kracht gebruiken en wordt het van origine

Magazine over 10 jaar databank

In juni 2010 startte de databank Effectieve sociale interventies: een databank van en voor het sociaal domein met aanpakken om antwoord te geven op sociale vraagstukken. Asset-Based Community Development (ABCD) was één van de eerste aanpakken die is opgenomen in de databank. Ter ere van het 10-jarig bestaan van de databank is met verschillende betrokkenen een jubileum e-magazine gemaakt. Dit magazine laat de functie van de databank in het sociaal domein zien. Bekijk het e-magazine via movisie.nl/10jaardatabank.

Amerikaanse paard van stal gehaald. Beleidsmakers raken weer geïnteresseerd, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties laat onderzoek doen naar de impact. Onderzoekers gaan het weer volgen. Oude onderzoeken worden uit de bibliotheek gehaald.

Dus?

Ik ben nu zelf één van die onderzoekers. Samen met LSA vernieuwen we de beschrijving van ABCD in de databank Effectieve sociale interventies. We lezen nationaal en internationaal onderzoek om bewijs te vinden voor de werkzaamheid.

Net als 10 jaar geleden. Zelden herhaalt de geschiedenis zich zo precies. Jan Steyaert zei het al: 'De omloopsnelheid van nieuwe methodieken is vaak beperkt tot 5 à 10 jaar.' Gelukkig is 'vaak' niet 'altijd'. We kunnen leren van het verleden. Het is nu zaak om de cyclus van opkomst en ondergang te doorbreken. Om ruimte te bieden aan langdurige experimenteren, om deze stevig uitgewerkte vorm van community development te volgen en te verbeteren. Zo leren we over de mogelijkheden en onmogelijkheden van het benutten van eigen kracht in wijken en dorpen.'

Meer informatie: Peter Rensen (p.rensen@movisie.nl, 06 55 44 05 85) of Jasper van de Kamp (j.vandekamp@movisie.nl, 06 29 44 22 25).

Congres Doen wat werkt op 10 november 2020

De ABCD-methode is een voorbeeld van een interventie die preventief wordt ingezet. Voorkomen is tenslotte beter dan genezen, dat geldt zeker in het sociaal domein. Tijdens het online congres 'Doen wat werkt in het sociaal domein: leren van praktijkvoorbeelden' op 10 november 2020 maak je kennis met goed werkende voorbeelden van preventieve interventies in het sociaal domein. We zoomen in op mechanismen waarmee gemeenten kunnen sturen op preventie en de manier waarop partijen samenwerken. Daarnaast is er extra aandacht voor de rol van jongeren in preventieve interventies. Dit congres wordt georganiseerd door de VNG, Divosa, ZonMw, Sociaal Werk Nederland en Movisie.

Meer informatie en aanmelden: movisie.nl/congresdoenwatwerkt.

MASCOTTE

Van den Heuvel

Muzikaal contact met de wijk: Buurtwijs verhaal door buurtmaker Suzanne van Rijn.

Dansen op het balkon

Corona zet een streep door veel activiteiten in de buurt. Opbouwwerker Suzanne van Rijn vertelt hoe zij haar werk razendsnel heeft aangepast en muziek inzet om bewoners te bereiken.

Normaal rijden mijn collega's van DOCK Haarlem en ik wekelijks in onze rode Buurttuk door Haarlem Oost. We bellen aan bij bewoners en nodigen hen uit om op straat koffie en thee met elkaar te drinken. Door de coronamaatregelen is dit Bakkie in de Buurt niet meer mogelijk. We willen wel nog steeds de buurt in en in contact blijven met de bewoners. Hoe krijgen we dat op een veilige manier voor elkaar? Met muziek! We gaan snel met dit idee aan de slag en werken het samen met Stichting Present en Stichting CityShapers verder uit. Het idee is om op verschillende plekken muziek op straat te gaan maken, waar bewoners vanaf hun balkon of voordeur van kunnen genieten. We prikken een datum en Stichting Present regelt een draaiorgel. Ook verspreid ik samen met een actieve bewoner 400 flyers in de vier straten waar we langs gaan.

Dansen in pyjama

Op woensdag 1 april om 10.00 uur staan we klaar met een draaiorgel bij een ouderencomplex op de Laan van Berlijn in Schalkwijk. De muziek staat nog geen tien seconden aan of je ziet al gordijnen bewegen en balkondeuren opengaan. Bewoners staan in hun pyjama voor de ramen. We merken duidelijk dat het nog erg vroeg is, want meer dan de helft doet niet open. We gaan naar de volgende locatie. In de Konijnenburgstraat wordt enthousiast gereageerd! Ouderen, kinderen, mensen met verschillende achtergronden staan te dansen op Hocus Pocus van K3. Na 20 minuten vertrekken we naar de Steve Bikostraat in Haarlem Oost, het Polderhuis, waar we op straat al ontvangen worden door jonge en oude buurtbewoners voordat de muziek start! Ook door de bewoners van het Polderhuis wordt er gedanst op de galerij en mensen reageren heel dankbaar op de half uur durende show. Ik loop onder de balkons langs om zakjes geld op te halen voor Henk van het draaiorgel.

Buren pakken het moment gelijk om even aan elkaar te vragen hoe het gaat

De eindhalte is de Ko van Dijkstraat, in Haarlem Oost. Als opbouwwerker weet ik dat er in deze straat veel betrokken ouderen wonen. En inderdaad, het grootste deel staat al klaar als Henk het orgel nog aan het installeren is. Er wordt meegedanst en gezongen en mensen zijn erg dankbaar voor dit kleine gebaar. Wat ik ook mooi vind om te zien is dat buren gelijk het moment even pakken om te vragen hoe het gaat aan elkaar.

*Dit artikel werd in het voorjaar geschreven voor Buurtwijs, online platform voor en door buurtmakers.

Suzanne van Rijn:

Ik werk als opbouwwerker bij DOCK in Haarlem Oost. Samen met collega's en partners in het werkveld draai ik verschillende buurtwerk initiatieven, zoals 'Bakkie in de Buurt' en het 'Buurbloemetje'.

Aandacht voor oudere wijkbewoners

Verzorgingstehuizen zijn misschien de eerste plekken waar je aan denkt als je ouderen extra aandacht wil geven in deze tijden. Wij kiezen ervoor om juist ook de zelfstandig wonende ouderen te bereiken. Mijn collega's en ik kennen de plekken in de wijk waar veel ouderen wonen goed. Het is vooral belangrijk dat we nu in de komende weken scherp blijven op het aanbieden van dit soort initiatieven. Want wat ik van de ouderen uit de buurt hoor is dat ze de eerste paar weken zichzelf nog wel konden vermaken met het huishouden en puzzels, maar de dagen beginnen nu wel langer te duren. Normaal hebben ze hun clubjes en koffiemomentjes, maar nu dat niet door gaat is het vooral belangrijk dat wij als sociaal werkers zorgen voor aanbod in hun directe omgeving. Wij gaan binnenkort opnieuw een muzikaal rondje door de buurt doen!

Deel ook jouw verhaal op Buurtwijs

Heb jij ook een goed verhaal, een project over buurtontwikkeling waar de hele wereld van moet horen? Of heb je juist ervaren wat absoluut niet werkt in buurtontwikkeling? Deel jouw wijsheid door je eigen verhaal te vertellen! Schrijf een artikel of blog of verras ons met een vlog. Heb je koudwatervrees of niet veel schrijfervaring? Geen zorgen. We hebben een geduldige redactie die je graag hierbij helpt. Mail je idee of verhaal naar: info@buurtwijs.nl

Op de hoogte blijven van Buurtwijs?

Meld je aan voor de nieuwsbrief of volg ons op sociale media. We zijn te vinden op Twitter @buurtwijs, Facebook en LinkedIn.

Kijk op www.buurtwijs.nl

Het gevaar van exposurelijsten op Snapchat

Jongerenwerker slaat alarm

Het aantal pikante filmpjes en foto's van jonge meiden dat online werd gedeeld, steeg explosief tijdens de lockdown. Hanae Haddouche, jongerenwerker in de wijk Overvecht in Utrecht, sloeg alarm. Terecht, bleek later.

Door: Jessica Maas

Ze spreekt snel, ze kent alle straattaal en ze appt voortdurend met 'haar meiden en jongens'. Hanae Haddouche is 13 jaar jongerenwerker in Overvecht. Steeds meer van haar werk speelt zich online af. Ze weet hoe jongeren met elkaar communiceren, wat er speelt en hoe gevaarlijk die online wereld kan zijn. Een jongerenwerker die niet online actief is? Onmogelijk, vindt Haddouche.

Sexting

Zorgen rondom sexting - het versturen van seksueel getinte berichten of beelden van jezelf via je telefoon - zijn er al lang. Ook bij het jongerenwerk in Overvecht. Al in 2015 sloegen jongerenwerkers, onderwijs en politie alarm, nadat een meisje zelfmoord had proberen te plegen omdat een seksfilmpje van haar viraal was gegaan. Met name meiden met een islamitische achtergrond lopen vaker gevaar het slachtoffer te worden van shame sexting.

KIS en Movisie deden in 2019 onderzoek naar hoe hulpverleners moeders met een Marokkaans-islamitische achtergrond kunnen ondersteunen in de opvoeding. Doel: negatieve gevolgen van shame sexting onder tienermeiden voorkomen en aanpakken.

Klopt niet

Social media spelen nu eenmaal een enorme rol in het leven van opgroeiende kinderen en jongeren, weet Haddouche. Ze volgt 'haar jongeren' én de nieuwste apps op de voet. Ze stuurt daar een hartje, appt een duimpje en spreekt een boodschap in. 'Ah, deze jongen begint vandaag met zijn stage.' Vorig jaar viel het haar al op. Meiden

drijven. Op Snapchat doken inmiddels de zogenoemde 'exposure-accounts' op. Accounts – net als voorheen de kechlijsten – bedoeld om mensen belachelijk te maken.

Kech is een verbastering van het Marokkaanse woord kehba, wat hoer betekent. 'Op deze exposure-accounts zag ik die bekende gezichten opnieuw voorbijkomen. Deze meisjes worden zo aan de schandpaal genageld. Foto's en filmpjes die ze privé hadden gedeeld, gaan viraal en iedereen kan ze zien.' Dus ook: familieleden en mannen die op zoek zijn naar kwetsbare meiden. 'Ze leggen contact online of zoeken contact bij school. Met Snapchat kun je eenvoudig iemands locatie vinden.' Wie er achter deze accounts zit? 'Dat kan iedereen zijn, ook een jaloezse vriendin van zo'n meisje.'

Alarm

Haddouche sloeg alarm en ging in overleg met ouders, scholen, Pretty Women (de Utrechtse organisatie voor hulpverlening bij seksualiteit en relaties, red), leerplichtambtenaren en politie. 'Laten we niet wachten tot het een keer fout gaat.' Het was februari, corona hing al in de lucht en de organisaties waren druk met het virus.

'En toen kwam de lockdown. Iedereen zat ineens thuis en het aantal exposurelijsten groeide explosief. Internet ontplofte. 'Weet je hoe hard ik heb gewerkt tijdens corona? Ik was er zeven dagen per week mee bezig.' Een paar dagen later kwam dat telefoontje. Een meisje - wiens filmpje online rondging – was niet thuisgekomen. Met het uur steeg de paniek. Het 15-jarige meisje werd later – na een zoektocht van politie en familie – in een onveilige situatie aangetroffen. Niet veel later verdween een tweede meisje van het lijstje van Haddouche uit een jeugdinstelling. Ze werd later door de politie in België aangetroffen en zit nu in een gesloten inrichting. 'Weet je, de wereld wil iets van deze kwetsbare meiden. En dat stopt niet door corona.'

Meidengroep

Ze besteedt er zelf in haar meidengroepen veel aandacht aan. 'Wees voorzichtig met wat je deelt online. Wees je bewust van de gevolgen. Maar ik bespreek ook de andere kant: hoe gevaarlijk het is om anderen 'te exposen'. Er zijn jongeren die zelfmoord hebben gepleegd en smaad is strafbaar in Nederland.'

Een belangrijke taak ligt ook bij de ouders, vindt Haddouche. Heel veel ouders hebben geen idee wat hun zoon of dochter uit-

Niet veel later verdween er weer een meisje. Ze werd door de politie aangetroffen in België

spookt online. Ook scholen kunnen tijdens een ouderavond aandacht besteden aan het onderwerp. Docenten of hulpverleners moeten niet zomaar op ouders afstappen, waarschuwt ze. 'Ik denk zelf wel honderd keer na voordat ik ouders inlicht. Ik overleg altijd met het meisje zelf. Je wilt ook niet dat ze thuis in gevaar komt omdat er een foto of filmpje rondgaat.'

Let op

Het is nu even rustig met de exposure-accounts, maar Haddouche maakt zich geen illusies. Het wachten is op een volgende golf. Met de app Telegram worden nu soms telefoonnummers van meiden en jongens gedeeld. Op Facebook worden door bepaalde profielen ook mensen belachelijk gemaakt. Jongerenwerk, onderwijs, scholen, leerplichtambtenaren en politie. De hele keten moet volgens Haddouche alert reageren op online incidenten. 'We hebben nu hier in Overvecht een heel team met de jeugdgezondheidszorg, leerplicht, buurtteam, Pretty Women, politie, waarin we zaken met elkaar bespreken. Want voordat je het weet, doet iedereen maar wat zonder het van elkaar te weten en ontspringt het meisje de dans. Vaak is snel handelen echt belangrijk. Laten we niet wachten totdat het fout gaat.'

Meer weten over dit onderwerp?

Siham el Moussaoui (s.elmoussaoui@movisie.nl, 06 55 44 05 36)

- uit verschillende wijken in Utrecht - begonnen sexy foto's en filmpjes te delen en elkaar 'te promoten.' 'Er klopte iets niet. Een aantal kende ik al persoonlijk, stuk voor stuk beschadigde kinderen, vaak hebben ze overal lak aan. Maar ik zie dit als een schreeuw om aandacht. En dan geef ik liever zelf die aandacht, dan dat een of andere vreemdeling met verkeerde bedoelingen dat doet.'

Kechlijsten

Ze dook er verder in. 'Ik stelde allerlei meiden die ik kende dezelfde vraag: over wie moet ik me zorgen maken?' In een schriftje schreef ze de namen van die meisjes op. Al snel kwamen dezelfde meisjes boven

62

Geen koffie maar een praatje bij de deur of contact via WhatsApp

Door Annelies van der Woude

'Ieder nadeel heeft z'n voordeel', luidt het antwoord van een Arnhemse wijkbewoonster op de vraag hoe zij de impact van de coronacrisis heeft ervaren. Verwijzend naar Cruijff geeft de vrouw hiermee aan dat de coronacrisis voor haar niet alleen maar negatief is geweest. En hoewel dat voor meer bewoners geldt, staat buiten kijf dat iedereen tijdens de coronacrisis - meer dan ooit - behoefte heeft aan betekenisvol sociaal contact. Sociale wijkinitiatieven hebben dat heel voortvarend en creatief opgepakt.

Dit en meer komt naar voren in onderzoek van Zin in de Wijk, een onderzoeksproject waarin de Universiteit van Wageningen en de gemeente Arnhem samenwerken. Tijdens de coronacrisis werden in april en mei 2020 twintig uitgebreide telefonische interviews afgenomen bij Arnhemse wijkbewoners, mensen die normaal gesproken deelnemen aan de activiteiten van sociale wijkinitiatieven. Mensen die elkaar ontmoeten bij een gezamenlijke kop koffie, een gezamenlijk uitje of een groepsactiviteit in de buurt. Tijdens de coronacrisis vielen deze zaken allemaal (tijdelijk) weg. Hoe gingen ze daarmee om? Wat hebben ze gemist? En wat ging wel door en hoe hielden mensen toch contact met elkaar tijdens de crisis?

Langs de deur

Projectleider Erik Hendriks vertelt dat de deelnemende wijkinitiatieven het eigenlijk allemaal drukker hebben gekregen tijdens de coronacrisis. Op allerlei creatieve manieren probeerden zij namelijk in contact te blijven met de mensen uit de wijk. 'Zoals bijvoorbeeld Jan Lareman, initiatiefnemer van Stevig Arnhem, een initiatief voor ouderen in de kwetsbare wijk Geitenkamp. Hij ging bij de mensen langs de deur. Dat begon met een heel klein praatje, want heel veel ouderen waren in het begin angstig en deden de deur eigenlijk nauwelijks open. Daarna bracht hij wekelijks kleine presentjes. Dat werd heel erg gewaardeerd en zorgde voor een vast contactmoment.'

WhatsApp

Hendriks vertelt ook over 't Broek Omhoog uit de Arnhemse wijk 't Broek. Die creëerde binnen no time een WhatsApp groep en stortte zich helemaal op dagelijks contact via WhatsApp. Weer een ander initiatief, de Beijer, maakte YouTube-filmpjes met daarin tips over hoe je met de situatie om kon gaan. 'Veel mensen voelden zich onzeker en gaven aan dat ze de behoefte hadden om met anderen van gedachten te wisselen over hoe ze nou het beste met de situatie om konden gaan. Als ze even hoorden hoe een ander het deed, konden ze daarna weer veel beter met de situatie coöperen dan wanneer ze het alleen maar van het journaal moesten hebben', aldus Hendriks.

9-5 mentaliteit

Volgens de onderzoeker schuilt de kracht van sociale wijkinitiatieven in het menselijke aspect. 'Het zijn mensen die wijkbewoners vaak persoonlijk kennen en geen 9-5 mentaliteit hebben. Als het moet, gaan ze even bij mensen langs, ook in het weekend. In vergelijking tot wijkorganisaties zijn ze veel minder log en hebben geen enorme overhead.'

Een positief effect van de coronacrisis is volgens Hendriks dat er meer erkenning is door de gemeente en andere organisaties voor de activiteiten die sociale initiatieven verrichten. Daarnaast is er een betere en meer gelijkwaardige samenwerking met andere organisaties in de stad ontstaan om samen aan dezelfde doelen te werken.

Van **beschermd** wonen naar een beschermd **thuis**

Mensen met een psychische kwetsbaarheid wonen steeds vaker in een woonwijk. Gemeenten werken hard om letterlijk en figuurlijk ruimte te maken voor mensen die in het verleden vanwege hun kwetsbaarheid in een instelling woonden. 'Beschermd wonen' maakt plaats voor 'beschermd thuis zijn in de wijk'. Hoe verloopt dit in de praktijk?

De nieuwe publicatie 'Krachten bundelen in de buurt' beschrijft 5 inspirerende verbindingen tussen sociaal werk en ggz. Het gaat om Leiden, Wageningen, Tiel, Breda en Amstelveen. Christine Kuiper van Movisie legt uit waar het om gaat. 'Bij de omslag van beschermd wonen naar een beschermd thuis gaat het om het vinden van een juiste plek voor mensen met ernstige psychische of psychosociale problemen. Belangrijk daarbij: het zorgen voor veiligheid van zowel deze mensen als de omwonenden en de integratie in de wijk. Gemeenten, sociale- en veiligheidsorganisaties, professionals, vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en actieve buurtbewoners... Ze spelen hierin allemaal een rol.'

Leiden

'Deze voorbeelden leren ons dat het betrekken van ervaringsdeskundigen en ervaringskennis cruciaal is. In het project 'Meedoen in Meerburg' in Leiden zie je dat een vliegende brigade van professionals, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen regelmatig een signaleringsoverleg houdt. Heeft men een niet-pluis-gevoel? Dan gaat óf een professional óf een ervaringsdeskundige eropaf. Hierbij spelen ervaringsdeskundigen een verbindende rol: zij helpen ergens binnen te komen waar anders de deur dicht

blijft. Ook het betrekken van de buurt is een belangrijk werkzaam element.'

Breda

In Breda wordt gebruik gemaakt van een buurtonderzoek. Wanneer een cliënt in een wijk gaat wonen, voert men individuele en groeps gesprekken met wijkbewoners en professionals. Kuiper: 'Zo wordt uitgezocht wat er al gebeurt en welke ondersteuning nodig is voor de wijk. Dat levert kennis op over de wijk en hoe je de draagkracht ervan kunt versterken. Het is ook belangrijk dat wijkbewoners zien dat er rekening met hen wordt gehouden. Zij kunnen een rol spelen bij het vroegtijdig signaleren van problemen. Ze moeten ook weten waar zij terecht kunnen als zij zich zorgen maken. Zo voorkom je dat hulp pas in beeld komt als het te laat is.'

De publicatie 'Krachten bundelen in de buurt' kun je gratis downloaden via movisie.nl.

Meer informatie: Christine Kuiper (C.Kuiper@movisie.nl) en Frank Zaadnoordijk (F.Zaadnoordijk@movisie.nl).

U16

Movisie ondersteunt samen met het kenniscentrum Sociale Innovatie de transformatie in de stad Utrecht en omliggende gemeenten, kortweg de U16. Dit moet meer zicht geven op wat werkt om zelfstandig wonen met begeleiding succesvol te maken voor mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang of beschermd wonen. Dit gebeurt via het evalueren van innovatieve projecten en het organiseren van leerkringen en inspiratiebijeenkomsten. Doel: een duurzaam leernetwerk waarin partijen leren van elkaar en reflecteren op initiatieven die de transformatie van beschermd wonen naar een beschermd thuis mogelijk maken. Zodat ook mensen met ernstige psychische of psychosociale problemen, dementie of een licht verstandelijke beperking prettig en veilig met anderen samen kunnen leven in de wijk.

Nieuwe Werkplaats sociaal domein: Gelderse Vallei

Vanaf 2020 draait een nieuwe hogeschool mee in de Werkplaatsen sociaal domein. Het gaat om het lectoraat Informele netwerken en laatmoderniteit van de Christelijke Hogeschool Ede. En daarmee komt de teller op 15 werkplaatsen.

‘De werkwijze van de werkplaatsen is vergelijkbaar met de manier waar wij op klein niveau al bezig waren’, vertelt lector Wim Dekker. ‘Onze focus lag vooral op het doen van onderzoek, we werkten vooral explorerend. Door ons bij de Werkplaatsen sociaal domein aan te sluiten, maken we nu kennis met een nieuwe component: een mooie vorm van kenniscirculatie, waarin er een nauwe samenwerking is met het werkveld.’

3 thema's

Kennisdeling tussen de werkplaatsen onderling en ervoor zorgen dat regionale kennis landelijk wordt verspreid, vindt Dekker een

grote meerwaarde. ‘Dan merk je dat je zinnig werk doet en dat werkt motiverend.’ De Werkplaats sociaal domein Gelderse Vallei richt zich op 3 thema's: de bijdrage van de systeembenadering aan de ondersteuning van informele netwerken, het versterken van de sociale basis en de samenwerking tussen het sociaal domein en levensbeschouwelijke organisaties.

Wat is het?

Een Werkplaats sociaal domein is een collectief van partners: in ieder geval gemeenten, lectoraat, opleidingen binnen een hogeschool en partijen in welzijn en zorg. Zij vormen een netwerk om samen antwoord te geven op regionale maatschappelijk vraagstukken. De werkplaats heeft de vorm van een leerinfrastructuur, waarin onderzoek en implementatie hand in hand gaan.

werkplaatsensociaaldomein.nl

Nieuw: Professionalisering van sociaal werk

Van sociaal professionals wordt steeds meer verwacht: dat zij interdisciplinair samenwerken met andere professionals, dat zij aandacht hebben voor de digitalisering van de samenleving, dat zij samenwerken met vrijwilligers en burgerinitiatieven, enz. Velen hebben daarom behoefte aan ankers die houvast bieden bij de voortdurende ontwikkeling van hun beroep. Nederlandse en Vlaamse experts schreven daarom samen een boek dat iedereen die sociaal werk verricht, helpt om te reflecteren op hoe we dat werk zo goed mogelijk kunnen doen. Op 19 november, tijdens De Agenda van het Sociaal Werk 2020 werd 'Professionalisering van sociaal werk' gelanceerd.

Een uitnodiging om kritisch na te denken over professionalisering

'Professionalisering van sociaal werk,' onder redactie van Mariël van Pelt (Movisie), Rudi Roose, Marc Hoijtink, Marcel Spierts, en Lisbeth Verharen, laat op systematische en toegankelijke wijze zien, via concepten en kennis, hoe professionalisering betekenis kan krijgen in de praktijk. Verschillende strategieën op individueel, team- en collectief niveau komen aan bod. De uitgave geeft daarmee een up-to-date overzicht van theorie, praktijk en debat over professionalisering van het sociaal werk in Nederland en Vlaanderen. Het nodigt (toekomstige) professionals uit kritisch na te denken over professionalisering in relatie tot sociaal werk en om zelf actief met professionalisering aan de slag te gaan. Het bevordert van de eigen professionaliteit en de ontwikkeling van het beroep is tenslotte een kerntaak van (toekomstige) sociaal werkers.

'Professionalisering van sociaal werk' is te bestellen via Uitgeverij Coutinho.

Kringloopwinkels helpen kwetsbare inwoners

Kringloopwinkels met een buurthuisfunctie zijn van grote waarde voor de wijk en in het bijzonder voor kwetsbare inwoners. Dat blijkt uit het rapport 'Een sociaal kloppend hart. De maatschappelijke betekenis van kringloopwinkels met een buurthuisfunctie' van Schroeder van der Kolk.

Het rapport, opgesteld door Movisie, is juli 2020 officieel overhandigd aan de Haagse wethouder Martijn Balster van Wonen, Wijken en Welzijn. De gemeente Den Haag heeft in 5 kringloopwinkels een buurthuis ontwikkeld. Dit blijkt een laagdrempelige voorziening voor buurtbewoners waar iedereen terecht kan voor een kopje koffie, een luisterend oor of een activiteit. De Haagse wethouder roemde de warme, gezellige sfeer in kringloopwinkels met een buurthuisfunctie. Hij benadrukte ook het belang van dergelijke plekken in de wijk. Ze helpen voorkomen dat bewoners in een isolement terechtkomen.

Vriendschap

Het nieuwe rapport maakt duidelijk dat een grote diversiteit aan bezoekers profiteert

van deze kringloopwinkels met een buurthuisfunctie, in het bijzonder de kwetsbare buurtbewoners. De kringloopwinkels hebben een bredere betekenis voor de wijken waarin ze gevestigd zijn. Bezoekers die elkaar daar hebben leren kennen en vriendschap hebben gesloten, zoeken ook buiten het buurthuis contact met elkaar. De kringloopwinkels dragen zo hun steentje bij aan de sociale cohesie en leefbaarheid van de wijk.

Movisie

Kringloopwinkels met een buurthuisfunctie spelen in steeds meer gemeenten een belangrijke rol voor inwoners. Movisie volgt deze ontwikkelingen vanuit het programma Sociale basis op de voet.

Download het rapport 'Een sociaal kloppend hart' via movisie.nl/kringloopwinkels.

Burgerparticipatie in onderzoek: van respondent tot medeonderzoeker

Overheden, fondsen en kennisinstellingen stimuleren de betrokkenheid van bewoners bij onderzoek nog te weinig. Ook onderzoekers zelf zijn overtuigd van de toegevoegde waarde van burgerparticipatie. Een gemiste kans, aldus Jurriaan Omlo. In opdracht van Movisie werkte hij de betekenis en maatschappelijke relevantie van burgerparticipatie in onderzoek uit. Hij verzamelde zijn bevindingen in de nieuwe verkenning: 'Burgerparticipatie in onderzoek: van respondent tot medeonderzoeker'.

De aandacht voor burgerparticipatie lijkt groter dan ooit. Met name overheden koesteren hoge verwachtingen van bewoners bij het oplossen, bestrijden en voorkomen van sociale problemen. Tegen de achtergrond van deze politiek-maatschappelijke ontwikkelin-

gen is het merkwaardig dat burgerparticipatie in onderzoek binnen het sociaal domein allerm minst vanzelfsprekend is. Het doel van de nieuwe verkenning is om de relevantie van burgerparticipatie te onderbouwen, zonder de uitdagingen en beperkingen te negeren.

Waar let je op?

In de verkenning worden verschillende vormen van burgerparticipatie uitgelicht. Ook formuleert Omlo aandachtspunten voor de uitvoering van burgerparticipatie in onderzoek. Zo is er het risico dat onderzoekers geneigd zijn om vooral participerende bewoners met specifieke talenten te selecteren. Ook is een belangrijke voorwaarde voor deelname dat het onderzoek aansluit bij de persoonlijke wensen van de kwetsbare groepen. Verder moeten we er

alert op zijn dat we kwetsbare groepen niet te snel en teveel vragen. En we dienen ons ervan bewust te zijn dat betrokkenheid van kwetsbare groepen een onderzoek doorgaans niet vergemakkelijkt, het brengt ook verantwoordelijkheden met zich mee.

Download 'Burgerparticipatie in onderzoek: van respondent tot medeonderzoeker' via movisie.nl/burgerparticipatieonderzoek.

STERKE ONDERSTEUNINGSSTRUCTUUR ESSENTIEEL VOOR LEEFBAARHEID IN KWETSBARE WIJKEN...

VOOR DEZE WIJK ZOEKEN WIJ IEMAND WAAROP MENSEN IN EEN KWETSBARE POSITIE KUNNEN TERUGVALLEN...

GEEN PROBLEEM. IK HERKEN SMEULLENDE VLUURTJES METEEN, HAAL GRAAG HETE KOLEN UIT HET VLUUR EN OPKOMENDE BRANDJES BLUS IK METEEN!

HET LIJKT ME DE IDEALE KANDIDAAT VOOR DEZE WAAKVLAMFUNCTIE

Foto's en illustraties: Sijmen Hendriks (cover, pag. 24-25), Fred Tiggelaar (pag. 2), Gemeente Zaanstad/Bart Homburg (pag. 4), JSO (pag. 7, 8), iStock (pag. 10-11) Gemeente Amsterdam (pag. 11), Nationale Beeldbank (pag. 13, 29, 34-35), gemeente Barneveld (pag. 14), Peter ten Wolde (pag. 16), 123RF (pag. 17, 27, 32), Typetank (pag. 21), Suggestie & Illusie (pag. 22), Tiva Pam (pag. 23, 33), Suzanne van Rijn (pag. 30), Marjan Bosman (pag. 36), Lokocartoons (pag. 38), Dianne van der Velden (pag. 39).

Overname van (delen van) artikelen is toegestaan met bronvermelding. De afgebeelde personen op de foto's hebben niet altijd een relatie met de tekst.

ISSN: 1876-0422

Movisie

Postbus 19129, 3501 DC Utrecht
Churchillaan 11, 3527 BG Utrecht
T 030 789 20 00 · F 030 789 21 11
Volg Movisie op Twitter @movisie

Inhoudelijke vragen: info@movisie.nl

Gratis abonnement op Movisies aanvragen of beëindigen? Ga naar movisie.nl

Per e-mail op de hoogte blijven?
Meld je aan via movisie.nl

Movisie is hét landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken. Samen met de praktijk ontwikkelen we kennis over wat echt goed werkt en passen we die kennis toe. De unieke rol van Movisie is het versnellen van leerprocessen. We zijn alleen tevreden als we een duurzame positieve verandering voor mensen in een kwetsbare positie realiseren.

Movisie werkt met een kwaliteitssysteem dat sinds 2011 voldoet aan de ISO9001-normering. Sinds 2016 staat onze handtekening onder de Charter Diversiteit waarmee we vrijwillig toezeggen om diversiteit op de werkvloer te bevorderen. We werken zonder winstoogmerk.

Meer informatie: movisie.nl

E-learning over verbinding

'In onze rustige wijk in Arnhem heb ik de luxe dat ik polarisatie niet van dichtbij meemaak. Een andere luxe is de bakker op de hoek. De dame die er werkt, groeide mee met de buurt en kent onze huisdieren en hun baasjes bij naam. Met haar nuchterheid weet ze kleine sociale brandjes charmant te blussen. Een sociaal werker heb ik in onze straat nog nooit gezien, maar zij komt denk ik een aardig eind in de buurt.

Virtuele toer

Als e-learningontwikkelaar bij Movisie geef ik zo'n vrouw dan ook graag een sleutelrol in een e-learning. Stel je voor: in een fictieve buurt ga je op pad om informatie te verzamelen. Je komt signalen van polarisatie tegen, maar ook verbinders zoals (spoiler alert!) de bakker. Deze virtuele toer door de wijk maakt de situatie voelbaar. Een duidelijk stappenplan leidt je vervolgens naar verschillende oplossingsmogelijkheden.

Wat het is

De e-learning 'Van polarisatie naar verbinding' is bedoeld voor alle professionals en vrijwilligers die op wijkniveau werken. Je leert hoe je het proces van polarisatie herkent en uit welke fasen het bestaat. Ook krijg je handvatten zodat je stap voor stap kunt ontdekken wat er aan de hand is in je eigen buurt. Elk type probleem past bij specifieke oplossingsrichtingen waarmee je, eventueel samen met andere professionals, beginnende polarisatie kunt aanpakken.

4 punten

De e-learning is gratis toegankelijk en duurt ongeveer een uur. Na afronding kun je een certificaat downloaden. Bij het Registerplein geregistreerde sociaal professionals verdienen daarmee 4 punten voor permanente educatie.'

movisie.nl/polarisatie-aanpakken

Zelfbeschikking, veiligheid en gelijkheid

Voor de zeven migranten- en vluchtelingenorganisaties van het Consortium Zelfbeschikking was 5 oktober een heugelijke dag. Eindelijk konden zij aan politici laten zien waar zij al

jarenlang hard aan werken. Hanneke Felten van Movisie analyseerde en beschreef hun aanpakken om hun gemeenschappen van binnenuit te veranderen in 'Zelfbeschikking, veiligheid en gelijkheid, Hoe we die van binnenuit kunnen bevorderen'. Het eerste exemplaar werd aangeboden aan minister van Engelshoven. Daarna reageerden kamerleden Kirsten van den Hul (PvdA), Bente Becker (VVD) en Niels van den Berge (GroenLinks) enthousiast op de succesvolle aanpakken.

Download deze bijzondere publicatie via movisie.nl/verandering-binnenuit.

Een eigen huis, een plek onder de zon

Een veilig thuis en bestaanszekerheid zijn geen gunsten maar rechten

Opnieuw voel ik verontwaardiging opkomen als ik een aflevering van het praatprogramma Op1 van dit voorjaar opnieuw bekijk. Aan twee 'dakloze' mannen wordt gevraagd hoe het is om vanwege de coronacrisis niet meer te slapen in de nachtopvang, maar een eigen kamer te hebben in een hotel. De interviewers lijken er maar niet over uit te kunnen hoe prachtig het voor hen is en hoe dankbaar zij hiervoor eigenlijk zouden moeten zijn.

Het College voor de Rechten van de Mens stelt dat een veilig thuis en bestaanszekerheid geen gunsten zijn, maar rechten. En daar ben ik het zeer mee eens. Toch blijkt een groeiend aantal mensen in ons welvarende land geen vaste woon- of verblijfplaats te hebben. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laat zien dat in het afgelopen decennium het aantal daklozen meer dan verdubbeld is: van 18.000 naar 40.000 mensen. Een verontrustende en tegelijk schrijnende ontwikkeling.

Het kabinet stelde vervolgens €200 miljoen beschikbaar voor de aanpak van dak- en thuisloosheid in 2020 en 2021. Dit bedrag is bedoeld voor extra woonplekken met begeleiding, maar ook voor preventie om te voorkomen dat mensen op straat of in de maatschappelijke opvang komen.

Ondanks dat het positief is dat de cijfers van het CBS nu aanleiding geven tot een extra rijksimpuls, roept dit ook vragen op. Zagen we niet al langer dat deze ontwikkeling gaande was? Boeken de centrumgemeenten en ook de regiogemeenten wel genoeg voortgang in het realiseren van zelfstandig wonen met begeleiding in de regio, zoals afgesproken in de Meerjarenagenda beschermd wonen en maatschappelijke opvang? Hoe proactief zijn gemeenten in het voorkómen van stapeling van problemen bij mensen? Is er tijdige en voldoende ambulante en outreachende ondersteuning beschikbaar en werken hulpverleners snel en goed samen? Veel vragen dus.

In de jaren tachtig werkte ik enige tijd als vrijwilliger in de Sleep Inn, de nachtopvang in Utrecht. Ik zorgde dat ontbijtspullen klaarstonden, maakte een praatje en ruimde de slaapzalen op. Het voelde niet goed als de mensen iets voor 10 uur 's ochtends het pand weer moesten verlaten. Hoe zou hun dag er uit zien en waar zouden ze de aankomende nacht slapen?

Door de coronacrisis is nachtopvang nu vaak omgezet in 24-uursopvang. Daar ben ik blij mee. Nu is er dus wél een eigen kamer, zoals voor de 2 mannen in het praatprogramma. Jacob, een van beide mannen, waardeert het dat hij zich nu terug kan trekken op zijn eigen hotelkamer, want 'als je dakloos bent, heb je geen moment privacy'. En Chris vertelt dat het hebben van een eigen plek gedurende 24 uur per dag hem rust geeft. En dat hij er nu aan toekomt om met zijn problemen aan de slag te gaan.

We weten dat stress niet bevorderlijk is voor herstel. We weten dat een eigen huis bijdraagt aan herstel. Een eigen plek onder de zon. Een plek waar je je veilig voelt, waar jij de dienst uit maakt, waar je rust vindt, waar vanuit je de samenleving weer in stapt en mee doet. Dat is een recht, geen gunst.

Het helpt wanneer ook de programmamakers van Op1 inzien dat er meer nodig is dan een hotelkamer: namelijk een eigen woning waar je je fijn en veilig voelt.

Hilde van Xanten werkt bij Movisie op de thema's: thuis in de wijk en Integraal werken